

Kadernota 2027

Vastgesteld op 7 juli 2026

Behorend bij raadsbesluit nummer

1815912/1885834

Griffier,

Burgemeester,

incl. A26-018

AMENDEMENT

Nr.: A26-018

Behorend bij raadsvoorstel: Kadernota 2027

Datum: 7 juli 2026

Onderwerp: **Schrappen tijdelijke uitbreiding preventie onrechtmatige aanbestedingen**

De raad van de gemeente Krimpenerwaard in vergadering bijeen d.d. 7 juli 2026

besluit het ontwerpbesluit als volgt aan te passen:

1. De kadernota 2027 vast te stellen met de volgende wijziging in paragraaf 3.1 Bestuur en ondersteuning:
 - De voor 2027 opgenomen tijdelijke uitbreiding voor preventie van onrechtmatige aanbestedingen (- €186.000) als inspanning te schrappen.

Toelichting

Er zijn de afgelopen jaren goede stappen gezet op de voorkoming van onrechtmatige aanbestedingen. In de Kadernota wordt om een tijdelijke uitbreiding van de formatie voor de preventie van onrechtmatige aanbestedingen – vooruitlopend op structurele uitbreidingen. Pro Krimpenerwaard is van mening dat de gevraagde middelen (à €186.000) voor de extra capaciteit – op dit moment – niet in verhouding staan tot het doel en de mogelijke opbrengsten. Het is een groot bedrag voor iets waar het college niet echt de negatieve effecten van ziet en met bewustwording kun je ook nog veel bereiken.

Ondertekening:

Bert Vriezen, Pro Krimpenerwaard

Stemming:

	LK 7	SGP 5	GB 3	PK 3	CDA 3	FvD 3	VVD 3	PN 2	CU 1	D66 1	Totaal
Voor	7	5		3		3	3	2	1	1	25
Tegen			3		2						5

Uitslag: Aangenomen

S. van Dijk,

ir. J. Beenakker,

Griffier

Burgemeester

Zaaknummer: 19311815912	Behorende bij raadsbesluit nr: 1885834	Documentnummer: 1893300
-----------------------------------	--	-----------------------------------

INHOUDSOPGAVE

Kadernota 2027	1
Inhoudsopgave	3
1. Inleiding	5
1.1 Incidentele dekking ten laste van reserves	7
1.2 Opbouw kadernota	7
2. Vertrekpunt meerjarenbegroting 2027-2030	8
2.1 Saldo vertrekpunt kaders 2027	8
2.2 Aanpassingen	9
2.3 Algemene dekkingsmiddelen	10
2.4 Risicobeheersing	12
3. Aanpassingen meerjarenbegroting 2027-2030	14
3.1 Bestuur en ondersteuning	14
3.2 Veiligheid	16
3.3 Verkeer, vervoer en waterstaat	17
3.4 Economie	18
3.5 Onderwijs, sport, cultuur en recreatie	19
3.6 Sociaal domein	21
3.7 Volksgezondheid en milieu	22
3.8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	24
4. Indeling begroting	25
4.1 Taakvelden	25
4.2 Paragrafen	25
5 Kaders voor de begroting 2027	27
5.1 Financieel toezicht	27
5.2 Uitgaven	28
5.3 Inkomsten	28
5.4 Personele lasten	28
5.5 Investerings	30
5.6 Verbonden partijen	33
5.7 Financiering	34
5.8 Subsidies	35
5.9 Omgevingswet	36
6. Lokale heffingen	37
6.1 Onroerende-zaakbelastingen (OZB) en overige ongebonden heffingen	37
6.2 Gebonden heffingen	37
6.3 Ondernemersfondsen	39

6.4 Overzicht lokale lastendruk	39
7. Structureel sluitende begroting.....	41
Bijlagen.....	42
Bijlage 1 – Aanvragen en bijstellingen	42
1.1 Exploitatie	42
1.2 Investerings	50

1. INLEIDING

In onze Financiële verordening is opgenomen dat wij u jaarlijks een kadernota aanbieden met daarin een voorstel voor het beleid en de financiële kaders voor het volgende begrotingsjaar en de meerjarenraming. Met het vaststellen van deze kadernota 2027 geeft u als gemeenteraad richting mee aan het college voor het opstellen van de meerjarenbegroting 2027-2030.

Geopolitieke ontwikkelingen

Ontwikkelingen op het wereldtoneel hebben een directe en toenemende impact op de lokale gemeentelijke praktijk. Gemeentelijk beleid is niet zozeer direct verweven met internationale ontwikkelingen, maar ondervindt hier, indirect, wel de gevolgen van. Dit geldt zowel voor ons als gemeentelijke organisatie als voor onze inwoners, instanties en bedrijven.

De wereldwijde ontwikkelingen manifesteren zich op diverse manieren. Onzekerheid zorgt voor stijging van prijzen van goederen, diensten en geld. In combinatie met andere ontwikkelingen zet dit de gemeentelijke financiën onder druk. Er zijn grote investeringen nodig op het gebied van klimaatadaptatie en energietransitie. Ook de eisen op het gebied van veiligheid als gevolg van meer datagestuurde werken en digitalisering vragen meer inspanningen van de gemeente. Dat geldt ook voor het huisvestingsvraagstuk.

Woningbouwopgave

De gemeente Krimpenerwaard heeft de ambitie om 4.000 woningen te bouwen tot 2040. De woningbouwopgave vraagt structurele versterking van de gemeentelijke organisatie op het gebied van beleid, projectmanagement, uitvoering en ondersteuning. Dit vraagt organisatiebreed om een substantiële uitbreiding van de formatie voor de komende 15-20 jaar. Capaciteit is niet de enige uitdaging. Voor het kunnen realiseren van de benodigde extra woningen zijn we sterk afhankelijk van andere overheden.

Sociaal domein

Binnen het Sociaal domein werken we aan een transformatie van de lokale zorgopgave. Met de verdere uitrol van het lokaal team (voorheen integrale toegang) streven we er, waar mogelijk, naar te normaliseren, collectivieren (*het omzetten van individuele hulpvragen naar gezamenlijke oplossingen en preventieve activiteiten in de wijk*) en de eigen netwerken te vergroten. Tezamen met de verschillende maatregelen vanuit de Hervormingsagenda Jeugd en de maatregelen als gevolg van de korting op het gemeentefonds ligt er een complexe uitdaging om de zorgkosten beheersbaar en houdbaar te houden. Dit is noodzakelijk gezien de toenemende complexiteit van zorgvragen en de landelijke toename aan zorgvraag tegen dalende beschikbare zorgcapaciteit. We zijn in deze veranderopgave sterk afhankelijk van partners in het zorglandschap, maar ook van de Rijksoverheid waar het gaat om financiering en kaderstelling van bijvoorbeeld de reikwijdte van de Jeugdwet.

Gemeentefonds

Het aanvankelijk voor 2026 voorziene ravijnjaar is verschoven naar 2028. Dit betekent dat gemeenten vanaf dan te maken krijgen met een aanzienlijke daling in inkomsten uit het Gemeentefonds, gecombineerd met stijgende kosten in de jeugdzorg en Wmo. Het uitstel naar 2028 kan worden gevoeld als een adempauze, maar de financiële uitdagingen voor gemeenten blijven onverminderd groot. Dat zien we ook terug in de cijfers die wij in deze kadernota presenteren.

Toenemende druk op de organisatie

Door alle ontwikkelingen blijkt het steeds moeilijker om alle ballen in de lucht te houden. De werkdruk binnen de organisatie neemt toe op alle fronten. Enerzijds zien we dat alleen al het voldoen aan wettelijke taken het uiterste vraagt van de beschikbare capaciteit en anderzijds willen we ook nog invulling geven aan onze gemeentelijke ambities op diverse terreinen. Te vaak zien we dat dit lijnrecht tegenover elkaar staat als we keuzes moeten maken, met de nodige gevolgen voor medewerkers en managers. Dit beeld wordt bevestigd door de A&O monitor die laat zien dat we als organisatie weinig vet op de botten hebben qua formatie. In combinatie met de druk op de arbeidsmarkt maakt dit dat we realistisch moeten zijn in de verhouding tussen ambitie en capaciteit.

Vertrekpunt en aanpassingen

De basis voor deze kaders wordt gevormd door de op 11 november 2025 vastgestelde begroting 2026 met de meerjarenraming. Onderdeel van deze begroting zijn een groot aantal door de gemeenteraad gekozen en geprioriteerde bezuinigingsmaatregelen. Door verwerking hiervan is de begroting in de jaarschijf 2029 structureel sluitend. De jaren tot en met 2028 laten nog tekorten zien. Vanuit dit vertrekpunt is geïnventariseerd op welke onderdelen bijstelling nodig is, waar we verwachten dat inkomsten en uitgaven gaan veranderen en welke investeringen op ons afkomen.

Dit leidt tot een aantal aanvragen en bijstellingen die zijn opgenomen in deze kadernota. Voor alle nu gepresenteerde aanvragen en bijstellingen geldt dat ze door ons als onvermijdelijk worden beoordeeld. Enerzijds omdat het moet om te voldoen aan wet- en regelgeving. Anderzijds omdat duidelijk is dat we het moeten regelen, omdat er anders op termijn onoverkomelijke problemen ontstaan. Dit geldt zowel voor de mutaties in de exploitatie als voor de opgevoerde investeringen.

Voor de uit de investeringen voortvloeiende lasten in verband met rente en afschrijving (kapitaallasten) geldt dat ze ook zijn verwerkt voor zover deze van invloed zijn op het saldo van de exploitatie. Voor een aantal investeringen geldt dat het investeringen betreft die ten laste worden gebracht van voorzieningen of worden gedekt door tarieven. De structurele effecten vanuit de jaarrekening 2025 zijn, voor wat betreft de kapitaallasten (= rente en afschrijving), in lijn met voorgaande jaren, nu nog niet meegenomen. Zodra de jaarrekening 2025 door uw raad is vastgesteld, worden de kapitaallasten geactualiseerd en rechtstreeks verwerkt in de 2e Tussentijdse rapportage 2026.

In maart van dit jaar zijn gemeenteraadsverkiezingen gehouden. In verband met het aantreden van een nieuwe raad en een nieuw college is terughoudend omgegaan met het opvoeren van nieuwe aanvragen en nieuw beleid.

Om u zo goed mogelijk in staat te stellen om bij de kadernota afwegingen te maken en prioriteiten te stellen is het nodig dat de kadernota een zo reëel mogelijk financieel beeld geeft richting het opstellen van de begroting 2027. Daarom is, vooruitlopend op de nog te verschijnen meicirculaire 2026, ook een voorzichtige inschatting meegenomen van de gevolgen van deze circulaire. Zowel aan de baten- als aan de lastenkant. Dit is nader toegelicht in bijlage 1.

Alle bouwstenen van deze kadernota tezamen leiden tot onderstaande meerjarige beeld. Hierin is te zien dat de financiële opgave voor de jaarschijf 2027 bijna € 4,4 miljoen bedraagt en oploopt tot ruim € 7,1 miljoen in 2030.

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Structureel saldo meerjarenbegroting 2026 na inzet bezuinigingen	-231	-1.820	47	47
1e Tussentijdse rapportage 2026				
<i>Structureel saldo 1e Tussentijdse rapportage 2026</i>	-3.217	-3.381	-3.549	-3.603
Structureel saldo begroting 2027 - 2030	-3.448	-5.201	-3.502	-3.556
Structurele aanpassingen				
Structurele aanpassingen	-2.410	-1.811	-2.513	-3.585
Totaal aanpassingen kadernota	-2.410	-1.811	-2.513	-3.585
Waarvan incidenteel	1.500			
Structureel saldo begroting 2027 - 2030	-4.358	-7.012	-6.015	-7.141

Bedragen x € 1.000

Met de in deze kadernota gepresenteerde saldi en aanvragen geven we een reële inschatting van de op dit moment bekende gegevens. Dit biedt echter nog geen zekerheid ten aanzien van het uiteindelijke saldo van de meerjarenbegroting 2027-2030. Richting de begrotingsbehandeling in november worden de nu gepresenteerde saldi verwerkt uitgewerkt en geactualiseerd.

Bezuinigingsmaatregelen

Bij de behandeling en vaststelling van de meerjarenbegroting 2026-2029 op 11 november 2025 heeft uw gemeenteraad besloten tot de inzet van een flink aantal bezuinigingsmaatregelen. Door inzet van deze maatregelen, oplopend tot ruim € 3,3 miljoen, is het gelukt om een meerjarenbegroting structureel sluitend te maken in de jaarschijf 2029.

Uitgangspunt was dat we hiermee ook voor komende jaren een solide basis voor een structureel sluitende begroting hebben. Echter als gevolg van diverse ontwikkelingen, waaronder de achterblijvende rijksinkomsten, is nog steeds sprake van grote meerjarige financiële uitdagingen. Dit maakt dat de tot nu toe ingezette bezuinigingsmaatregelen niet voldoende ruimte opleveren om ook de meerjarenbegroting 2027-2030 structureel te kunnen sluiten.

In hoofdstuk 7 doen we u een voorstel voor inzet van mogelijkheden om ook voor 2027 te komen tot een structureel sluitende begroting.

1.1 Incidentele dekking ten laste van reserves

Eerder hebben wij op deze plek aangegeven dat de regelgeving ten aanzien van het omgaan met incidentele baten en lasten de laatste jaren genuanceerder is geworden dan enkele jaren terug. Niet de periode van ramen van de betreffende lasten of baten is leidend, maar de aard ervan. Dit betekent dat per betreffende last of baat een nadere analyse nodig is van de aard van de post om te bepalen of deze in de aard wel of niet incidenteel is. Om geen onterecht positief beeld te geven van het verwachte structurele saldo voor 2027 en verder onttrekken we daarom vooralsnog zo min mogelijk incidentele lasten aan een reserve, maar verwerken we deze zoveel als mogelijk als structurele last. Indien daar aanleiding toe is zullen we dit in de begroting alsnog aanpassen.

1.2 Opbouw kadernota

Voor de opzet van de kadernota 2027 is zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij voorgaande kadernota's. Eerst laat hoofdstuk 2 de financiële opbouw van het saldo van deze kadernota zien. In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de aanpassingen op de meerjarenbegroting en de gevolgen die deze hebben. Dit betreft zowel beleidsmatige als financiële aanpassingen. Hoofdstuk 4 gaat in op de indeling van de begroting. Vervolgens worden in hoofdstuk 5 de bij het opstellen van de meerjarenraming 2026 te hanteren kaders en aandachtspunten toegelicht. Deze vinden hun oorsprong zowel in door externe partijen opgelegde regels als in interne, door ons zelf opgelegde, criteria. Daarna behandelt hoofdstuk 6 de lokale heffingen. Tenslotte gaan we in hoofdstuk 7 in op het traject om te komen tot een structureel sluitende begroting. Daarna volgt nog een bijlage.

2. VERTREKPUNT MEERJARENBEGROTING 2027-2030

2.1 Saldo vertrekpunt kaders 2027

De voorliggende Kadernota 2027 brengt in beeld welke ontwikkelingen en voorstellen van invloed zijn op de nog op te stellen begroting 2027-2030.

Het vertrekpunt voor het opstellen van de begroting 2027 is de jaarschijf 2027 uit de meerjarenbegroting 2026. In deze jaarschijf is sprake van een nadelig saldo. Het meerjarenperspectief op het gebied van gemeentefinanciën is al enkele jaren uiterst negatief. Vorig jaar, bij de meicirculaire, is er incidenteel enige lucht gecreëerd door het Rijk. Hierdoor is het ravijnjaar 2026 weliswaar afgewend, maar is dit verschoven naar 2028.

Ten opzichte van de saldi uit de meerjarenbegroting 2026-2029 is er een aantal mutaties die leiden tot een bijgesteld structureel saldo voor de jaren 2027-2030. Deze mutaties betreffen de structurele effecten uit de 1e Tussentijdse rapportage 2026. Na verwerking van deze mutaties hebben alle jaarschijven een negatief saldo als vertrekpunt. In onderstaand overzicht zijn deze mutaties en de structurele saldi weergegeven.

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Structureel saldo meerjarenbegroting 2026 na inzet bezuinigingen	-231	-1.820	47	47
Structureel saldo 1e Tussentijdse rapportage 2026	-3.217	-3.381	-3.549	-3.603
Saldo meerjarenbegroting 2026 na 1^e Tussentijdse rapportage	-3.448	-5.201	-3.502	-3.556

Bedragen x € 1.000

2.1.1 Ontwikkeling prijzen

De Nederlandse economie groeit de komende jaren gematigd. De koopkracht stijgt in 2026, maar de overheidsfinanciën verslechteren en geopolitieke spanningen zorgen voor grote onzekerheid over het economische beeld. Dat blijkt uit het nieuwste Centraal Economisch Plan van het Centraal Planbureau (CPB). Volgens het CPB groeit de Nederlandse economie met 1,4% in 2026 en 1,1% in 2027, na een groei van 1,9% in 2025. Die groei wordt vooral gedragen door hogere uitgaven van huishoudens en toenemende overheidsbestedingen.

Op basis van het Centraal Economisch Plan (CEP) 2026 houden we voor de jaarschijf 2027 vooralsnog rekening met stijging van de prijzen met 2,5% ten opzichte van 2026.

Loonontwikkeling

Werknemers willen gecompenseerd worden voor het verlies in koopkracht. Vakbonden zijn daarom hogere looneisen gaan stellen en er worden cao's afgesloten met hogere lonen. Ook de krapte op de arbeidsmarkt leidt tot stijgende lonen. Bij 5.4 Personele lasten is de verwachte cao-ontwikkeling vanaf 2027 opgenomen.

Ontwikkeling rente

De Europese Centrale Bank (ECB) houdt de rente begin 2026 stabiel op 2%, aangezien de inflatie in de eurozone rond het streefdoel van 2% ligt en de economie stabiel oogt. Na eerdere verlagingen wordt verwacht dat de huidige renteverlagingscyclus is beëindigd. Wel zien we dat ontwikkelingen in de afgelopen maanden ervoor zorgen dat de rentetarieven op de kapitaalmarkt weer stijgen. In de meerjarenbegroting 2026-2029 is gerekend met een rente van 3,0% voor nieuw aan te trekken geldleningen. In deze kadernota stellen we dit vooralsnog bij naar 3,2%. Voorafgaand aan het opstellen van de begroting 2027 wordt bezien of de ontwikkelingen op de kapitaalmarkt aanleiding geven om het gehanteerde percentage bij te stellen.

2.2 Aanpassingen

Ten opzichte van de begroting 2026 is sprake van een aantal aanpassingen. Dit betreft zowel exploitatie als investeringen. In het onderstaande worden de totalen per jaarschijf gepresenteerd. Een nadere toelichting op de individuele posten is opgenomen in bijlage 1.

2.2.1 Exploitatie

Onderstaand is eerst een totaaloverzicht opgenomen van de lasten en dekking per programma.

	2027	2028	2029	2030
Bestuur en ondersteuning	484	-669	-1.519	-2.071
Verkeer, vervoer en waterstaat	-39	-72	-91	-110
Onderwijs, sport, cultuur en recreatie	-101	-370	-370	-913
Sociaal Domein	-1.255	-855	-855	-855
Volksgesondheid en milieu	-1.728	-228	-228	-228
Volkshuisvesting, leefbaarheid en stedelijke vernieuwing	-630	-630	-630	-630
Lasten	-3.269	-2.824	-3.693	-4.807
Bestuur en ondersteuning	0	154	321	363
Onderwijs, sport, cultuur en recreatie	101	101	101	101
Sociaal Domein	530	530	530	530
Volksgesondheid en milieu	228	228	228	228
Dekking	859	1.013	1.180	1.222
	-2.410	-1.811	-2.513	-3.585

Bedragen x € 1.000

2.2.2 Investerings

Onderstaand is per programma een overzicht opgenomen van het totaal van de investeringen per programma. Het betreft zowel nieuwe als vervangingsinvesteringen. De hiermee gemoeide kapitaallasten zijn, voor zover van toepassing, verwerkt binnen onderdeel 2.2.1. Exploitatie.

	Investering	2027	2028	2029	2030
Bestuur en ondersteuning	4.497	2.230	1.300	777	190
Verkeer, vervoer en waterstaat	24.686	6.584	6.034	6.034	6.034
Onderwijs, sport, cultuur en recreatie	51.760	15.319	8.510	0	27.931
Volksgesondheid en milieu	27.284	6.821	6.821	6.821	6.821
Eindtotaal	108.227	30.954	22.665	13.632	40.976

Bedragen x € 1.000

2.3 Algemene dekkingsmiddelen

Dekking van uitgaven kan op verschillende manieren plaatsvinden. Incidentele lasten kunnen incidenteel worden gedekt uit reserves of door incidentele baten. Structurele lasten worden gedekt door structurele baten, tenzij expliciet anders vermeld. Voor uitgaven die betrekking hebben op periodiek onderhoud aan onze kapitaalgoederen (onder andere wegen, groen en gebouwen) wordt jaarlijks 'gespaard' door toevoeging van een bedrag aan de betreffende voorziening.

In de begroting presenteren wij u een volledig overzicht van de uitgaven, inkomsten en dekking, waarbij wordt ingegaan op het structurele of incidentele karakter ervan.

De belangrijkste onderdelen van de dekking van de uitgaven zijn de algemene uitkering en de opbrengst van gemeentelijke belastingen.

2.3.1 Algemene uitkering

Volgens de provinciale kaders moet in de begroting 2027 minimaal uitgegaan worden van de in de meicirculaire 2026 gepresenteerde gegevens. Deze circulaire verschijnt over het algemeen pas eind mei of begin juni, waardoor het niet meer mogelijk is de hierin opgenomen gegevens nog in deze kadernota te presenteren. U wordt daarom afzonderlijk over de meerjarige gevolgen van deze circulaire geïnformeerd, zodat u deze wel kunt betrekken bij de beraadslagingen over deze kadernota. Uiteraard worden de uitkomsten wel meegenomen bij het opstellen van de begroting 2027. Onderstaand volgt kort een toelichting op een aantal onderdelen die nader worden uitgewerkt in de komende circulaire.

Gemeenten ontvangen ruim de helft van hun inkomsten via de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Het gemeentefonds wordt jaarlijks aangepast om stijgende kosten door inflatie, loonontwikkeling, bevolkingsgroei en welvaart op te vangen. Sinds 2024 is het fonds daarvoor gekoppeld aan de nominale ontwikkeling van het bbp. Deze jaarlijkse bijstelling heet accres en bestaat uit een prijs-accres (de geraamde ontwikkeling van het prijspeil bbp en corrigeert zo voor inflatie) en een reëel-accres (de volumegroei van het bbp in de afgelopen acht jaar, zodat de fondsgroei stabiel aansluit bij structurele uitgavenontwikkelingen).

Bij het opstellen van de begroting 2025 en de meerjarenraming zagen de meeste gemeenten vanaf 2026 grote tekorten. Dit kwam voornamelijk door dat met ingang van dat jaar de algemene uitkering terugloopt. Het zogenaamde ravijnjaar.

Het ravijnjaar 2026 ontstond door een combinatie van factoren. De overgang van de oude 'trap op, trap af'-systematiek naar een nieuwe financieringssysteem op basis van het bruto binnenlands product (bbp) zou leiden tot een abrupte terugval in inkomsten. De eerder aangekondigde opschalingskorting van bijna € 1 miljard zou worden heringevoerd. En de extra middelen voor jeugdzorg die vanaf 2022 beschikbaar waren gesteld, liepen af.

De Voorjaarsnota 2025 bracht uiteindelijk de verlossing. Het kabinet-Schoof besloot tot een substantiële ingreep door in totaal circa € 3 miljard extra beschikbaar te stellen voor de periode 2025-2027. De opschalingskorting werd definitief geschrapt en er kwam structureel € 414 miljoen per jaar bij voor jeugdzorg vanaf 2026. In de meicirculaire en vervolgens de septembercirculaire 2025 werden deze toezeggingen nagekomen.

2028: het nieuwe ravijn

De extra middelen die in de Voorjaarsnota zijn toegezegd, zijn grotendeels tijdelijk. De € 414 miljoen extra voor jeugdzorg vanaf 2026 is geen structurele oplossing, maar een demping van het acute probleem. Vanaf 2028 staan namelijk opnieuw bezuinigingen op de agenda. Ook de algemene uitkering laat vanaf 2028 een minder rooskleurig beeld zien. De volumegroei van het bbp is de afgelopen jaren lager geweest dan verwacht, en die lagere groeicijfers werken door in het accres vanaf 2028. Waar gemeenten in 2025 en 2026 nog profiteren van relatief hoge inflatie- en volumegroei, vlakt dat beeld daarna af.

Jeugdzorg

Gemeenten zijn wettelijk verplicht om zorgtaken uit te voeren, ook als ze daar onvoldoende geld voor krijgen van het Rijk. Uiteraard proberen gemeenten zo efficiënt mogelijk te werk gaan om kosten te besparen. De Hervormingsagenda Jeugd (2023) is daar een voorbeeld van, volgens VNG een ambitieus plan om de jeugdzorg te verbeteren en financieel gezond te maken. Helaas gaat dat laatste niet lukken, constateert de onafhankelijke adviescommissie-Van Ark in januari 2025 in haar advies.

De commissie Van Ark adviseert daarom om de besparingen voorlopig terug te draaien en gemeenten voldoende middelen te geven om de jeugdzorgtaken gewoon uit te kunnen voeren. Het tweede advies wordt begin 2027 verwacht.

Voorjaarsnota 2026

Op 27 maart 2026 is de Voorjaarsnota 2026 van het Rijk verschenen. De belangrijkste onderwerpen daarin voor gemeenten zijn de ontwikkelingen van loon, prijs- en volume-indexatie, de gevolgen van het uitstel vervanging abonnementstarief Wmo, schrappen van de Huishoudelijke hulp en de Decentralisatie Uitkering Capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE).

In de Voorjaarsnota is het accres voor het jaar 2026 en verder geactualiseerd op basis van de ontwikkeling van het bbp volgens het CEP door het CPB.

De gemeente ontvangt een bijdrage voor klimaat- en energiebeleid, zoals het aardgasvrij maken van wijken, het instellen van een zero-emissie zone en het aanleggen van zonneweiden of windparken. De verwachting is dat in 2027 dezelfde gemeenten een bijdrage krijgen als in 2026, maar licht geïndexeerd.

De inwerkingtreding van het wetsvoorstel Vervanging abonnementstarief Wmo is voorzien per 1 januari 2028. Dit betekent dat de geplande besparing in 2027 vervalt.

Mensen die dat kunnen, gaan zelf betalen voor hun huishoudelijke hulp. Huishoudelijke hulp als maatwerkvoorziening binnen de Wmo wordt daarom geschrapt met ingang van 1 januari 2029. Voor mensen die niet zelf hulp kunnen regelen, blijft de gemeente daarin voorzien.

De voorjaarsnota laat nog een aantal andere (veelal kleinere) mutaties zien, die een beperkt effect zullen hebben op het financieel meerjarenbeeld van de gemeenten. Deze aanpassingen zullen worden meegenomen bij de verwerking van de meicirculaire 2026.

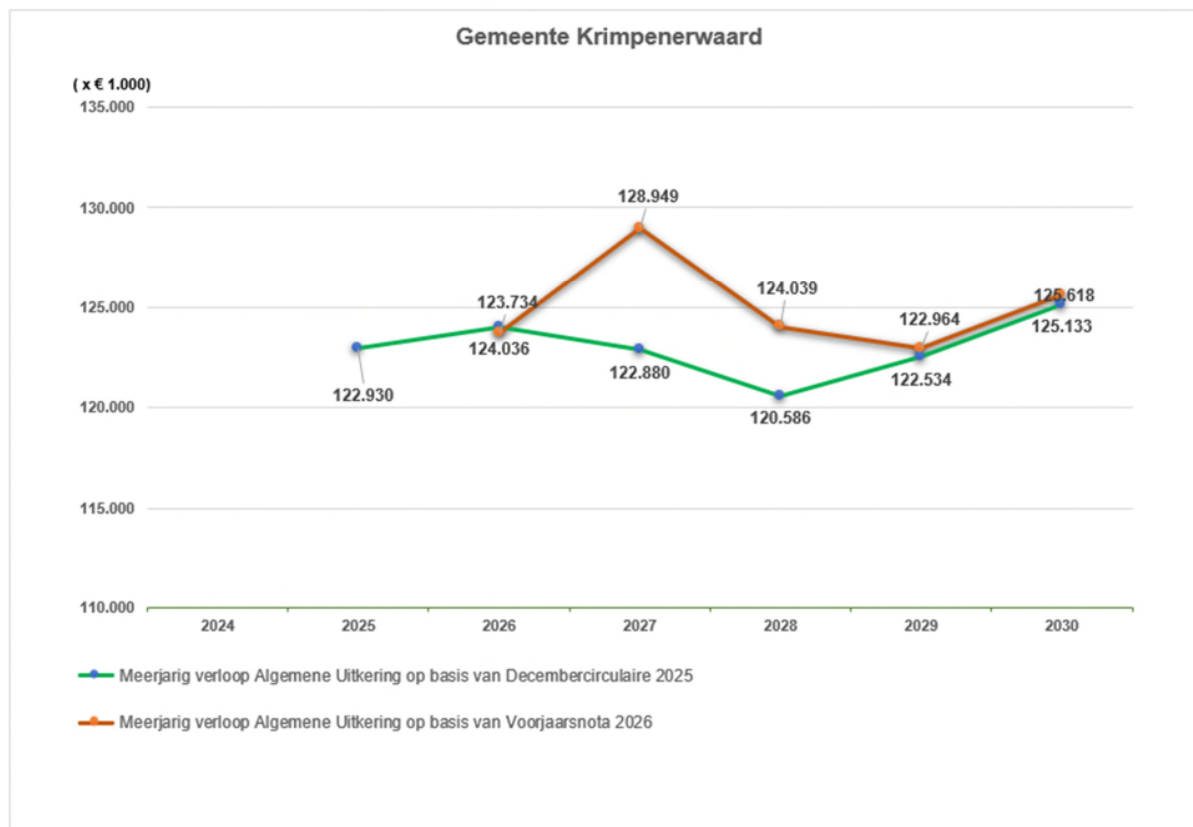
Op basis van de Voorjaarsnota 2026 van het Rijk hebben we een inschatting gemaakt van de verwachte stijging (inclusief loon- en prijsstijgingen) voor de jaren 2027 tot en met 2030. Voor onze gemeente betekent dit een aanpassing in 2027 van ca. € 6 miljoen aflopend tot € 0,5 miljoen in 2030. Vooruitlopend op de komende meicirculaire is deze aanpassing al meegenomen in deze kadernota.

Ravijnjaar vanaf 2028

De Voorjaarsnota 2026 bevestigt een voorzichtig financieel beeld voor gemeenten. De beperkte accresgroei en het uitblijven van aanvullende middelen betekenen dat de druk op de meerjarenbegroting toeneemt.

Voor 2027 laat de algemene uitkering weliswaar een hogere stand zien, maar dit komt voornamelijk door incidentele middelen, zoals de CDOKE-middelen en het uitstellen van de vervanging van het abonnementstarief Wmo naar 1 januari 2028. Deze verhoging is dus tijdelijk van aard. Bovendien moeten hier ook lasten tegenover staan, waardoor het netto-effect voor onze begroting afwijkt.

Na 2027 zet de daling van de algemene uitkering weer door. Deze neerwaartse lijn wordt bovendien versterkt door het schrappen van huishoudelijke hulp als maatwerkvoorziening binnen de Wmo, wat leidt tot een structurele korting op het gemeentefonds.

De bovenstaande grafiek laat het verschil zien van het meerjarige verloop op basis van de voorjaarsnota 2026 ten opzichte van de decemercirculaire 2025.

BTW-compensatiefonds (BCF)

Er is een directe financiële koppeling tussen het BCF en het Gemeentefonds. Het is aan de gemeenten zelf om een reële meerjarenraming voor het BCF op te nemen. Hierbij geldt dat de realisatie 2025 uitgangspunt is voor de raming.

Voor alle genoemde onderwerpen geldt dat de financiële gevolgen voor onze gemeente pas verwerkt worden in de meicirculaire 2026. Zodra er meer duidelijkheid is, nemen we dit mee bij het opstellen van de P&C documenten.

2.4 Risicobeheersing

De nota Risicobeheersing en Weerstandsvermogen is in juni 2025 door de gemeenteraad vastgesteld. In deze nota is bepaald dat er twee keer per jaar een volledige actualisatie van de risico's wordt gedaan. Bij deze inventarisatie worden risico's in beeld gebracht en worden zo mogelijk beheersmaatregelen geïmplementeerd. Begin 2026 zijn alle risico's geactualiseerd. De uitkomsten zijn opgenomen in de jaarrekening 2025. Voor de begroting 2027 vindt opnieuw een actualisatie plaats.

2.4.1 Gevolgen opvang vluchtelingen

Gemeenten lopen financiële en uitvoeringsrisico's doordat de instroom van vluchtelingen en statushouders hoog blijft terwijl bekostiging door het Rijk, wetgeving en landelijke beleidskeuzes onzeker zijn. Voor zowel Oekraïense ontheemden als asielzoekers en statushouders zijn de huidige capaciteit en financiering ontoereikend. Er is sprake van een achterstand op de taakstelling voor statushouders. Tegelijkertijd staat de uitvoering van de inburgering en de opvang vluchtelingen onder druk en vraagt de complexiteit van problematiek om inzet vanuit meerdere gemeentelijke uitvoeringsdomeinen. Dit vergroot de druk op de ambtelijke capaciteit en de benodigde inzet van middelen.

2.4.2 Regio Deal

De gemeente Krimpenerwaard is aangesloten bij de Regio Deal "Waarden van het Groene Hart". Inzet van deze Regio Deal richt zich op vitale kernen, vitale landbouw en het iconisch landschap. In totaal is de regiodeal goed voor € 18 miljoen aan Rijksgelden. De hiermee gemoeide uitvoeringskosten zijn opgenomen in de begroting. De gemeente Krimpenerwaard is betrokken bij aanvragen voor ca. € 4,2 miljoen rijksbijdragen aan projecten/programma's in de komende 4 jaar. Als de cofinanciering niet wordt gerealiseerd, loopt de gemeente het risico dat (een deel van) de bijdrage van de projecten, dat via onze begroting loopt, moet worden terugbetaald.

3. AANPASSINGEN MEERJARENBEGROTING 2027-2030

In dit hoofdstuk worden per begrotingsprogramma de cijfermatige aanpassingen voor de jaarschijven 2026-2029 weergegeven. Voor ieder programma geldt dat in wordt gegaan op de volgende onderdelen.

Eerst is er een korte beschrijving van de inhoud van het programma, conform de voorgaande begrotingen. Daaronder worden per programma kort de voorziene ontwikkelingen voor de komende periode weergegeven. Deze leiden in enkele gevallen nu al tot nieuwe aanvragen en/of bijstelling van beleid. Vervolgens is er per programma een overzicht opgenomen met daarin de financiële meerjarige gevolgen voor de exploitatie, inclusief kapitaallasten en, indien van toepassing, een overzicht met de meerjarige investeringen. Bij de gevolgen voor de exploitatie is een onderscheid gemaakt tussen lasten en dekking en tussen incidenteel en structureel. Een nadere toelichting op de afzonderlijke posten is opgenomen in bijlage 1.

3.1 Bestuur en ondersteuning

Dit programma behandelt de overkoepelende taakvelden van het bestuur, de ondersteuning daarvan door de gemeentelijke organisatie en de relatie tussen de inwoners en het bestuur van de gemeente Krimpenerwaard. Betrokken en betrouwbaar in dienstverlening staat hierin centraal. De gemeente Krimpenerwaard staat voor een inwonergedreven dienstverlening. Speerpunten zijn: de vraag van de inwoner is leidend, snel, digitaal waar het kan en op maat waar nodig of gewenst.

In dit programma zijn de middelen opgenomen voor burgerzaken, dienstverlening, bestuurlijke samenwerking en ondersteuning van het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad.

Ontwikkelingen Bestuur en ondersteuning 2027

Algemene (landelijke/regionale) ontwikkelingen

Gemeenten zijn voor het grootste deel van hun inkomsten afhankelijk van het Rijk. Als dat minder wordt, merken gemeenten dat meteen. Er is een nieuwe financieringssysteem voor het gemeentefonds aangekondigd en vooruitlopend daarop een korting vanaf 2026 op het gemeentefonds doorgevoerd. Tot een nieuwe systematiek is het nog niet gekomen waardoor er landelijk nog steeds sprake is van dreigende meerjarige tekorten.

In 2024 heeft het wetsvoorstel voor aanpassing van de Algemene wet bestuursrecht (Awb): de Wet versterking waarborgfunctie Awb, ter consultatie voorgelegd. Het wetsvoorstel moet het wetgevingstraject nog verder doorlopen. Wanneer dit gebeurt is nog onduidelijk. De VNG voorziet dat de bijkomende kosten voor de uitvoering van deze wet hoger zullen zijn dan de mogelijke besparingen, wat resulteert in hogere structurele uitvoeringskosten.

De vaststelling van de Cyberbeveiligingswet (Cbw) en het daarmee samenhangende Cyberbeveiligingsbesluit (Cbb) en wijzigingen in de BIO2 is vertraagd en wordt nu medio 2026 verwacht. De implementatie van deze wet en bijbehorend besluit zullen capaciteit en middelen vragen waarbij er nog altijd geen aanleiding is te verwachten dat er vanuit het Rijk compensatie zal volgen.

AI biedt kansen op het verbeteren en optimaliseren van de dienstverlening. Zo zijn er ontwikkelingen om met AI het klantcontact te ondersteunen of met luchtfoto's het beheer van de openbare ruimte beter te ondersteunen. Als organisatie kunnen we versnellen op het gebruik maken van AI binnen de gestelde kaders en normen.

De afgelopen jaren is het aantal wettelijke verplichtingen op het gebied van privacy en openbaarheid aanzienlijk toegenomen. Daarbij zien we een duidelijke stijging in het aantal – vaak complexe – verzoeken op basis van deze wetgeving. De afhandeling ervan vraagt een disproportionele inspanning van onze organisatie. Er is een beperkte capaciteit om de verzoeken binnen de wettelijke termijn te behandelen. Het gaat veelal om duizenden pagina's die gescreend, beoordeeld en geanonimiseerd moeten worden.

Lokale ontwikkelingen

Om de grote financiële opgave voor onze gemeente het hoofd te kunnen bieden, is een traject gestart om voldoende mogelijkheden te inventariseren om de meerjarenbegroting 2026 structureel in evenwicht te brengen. Bij de behandeling van de kadernota 2026 zijn hiertoe door uw gemeenteraad keuzes gemaakt en is een prioritering vastgesteld. Afhankelijk van de betreffende keuze loopt de implementatie en uitwerking ervan door in de komende jaren.

De doorontwikkeling/versterking van de regio Midden-Holland krijgt concreet gestalte door de inrichting van de nieuwe governance, het opstellen van de strategische agenda en jaarplannen, de inrichting/huisvesting van het regiobureau.

In 2026 sluit de gemeente zich aan bij de P10. Daarnaast wordt gewerkt aan de positionering van de gemeente, de inzet op regionale samenwerking en de lobbystrategie. Voor deze trajecten wordt de komende periode onderzocht hoeveel inzet vanuit de organisatie noodzakelijk is en of er een bepaald budget gereserveerd zou moeten worden.

Tenslotte werken we samen met de gemeenten Bodegraven-Reeuwijk, Lopik, Vijfheerenlanden, Molenlanden aan de uitvoering van de Regio Deal "Waarde(n) van het Groene Hart" (2026–2029). De Regio Deal is een financiering die bedoeld is om de brede welvaart in het gebied van de samenwerkende gemeenten te versterken. In het programma van de Regio Deal ligt het accent op (1) Vitale kernen en buitengebied met sterke gemeenschappen, (2) Toekomstbestendige landbouw en een breed economisch perspectief, (3) Een gezond iconisch landschap met een hoge belevingswaarden en (4) verbinding tussen de pijlers en pijler-overstijgende activiteiten.

Financieel overzicht

EXPLOITATIE

(x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Structureel	484	-669	-1.519	-2.071
Algemene uitkering	3.611	3.453	3.015	3.101
Bijdrage gemeenschappelijke regelingen	-745	-740	-733	-733
Energieopslagsysteem gemeentekantoor Bergambacht (afschrijving)	0	-16	-16	-16
Gevolgen Cao	-1.100	-1.100	-1.100	-1.100
Indexering baten	900	900	900	900
Indexering lasten	-2.500	-2.500	-2.500	-2.500
Indexering voorziening gebouwenbeheer	-54	-54	-54	-54
Leren en opleidenbudget	-100	-100	-100	-100
Lidmaatschap P-10 gemeenten	-20	-20	-20	-20
MJOP ICT 2027-2029 (afschrijving)	0	-154	-321	-363
Periodiek Arbeidsgezondheidskundig Onderzoek	-30	-30	-30	-30
Positionering gemeente	-222	-222	-222	-222
Preventie onrechtmatige aanbestedingen	-186	0	0	0
Rentelasten	930	102	-45	-559
Vervanging materieel 2027-2030 (afschrijving)	0	-30	-30	-40
Vervanging wagenpark 2027-2030 (afschrijving)	0	-158	-263	-335
Eindtotaal	484	-669	-1.519	-2.071

DEKKING

(x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Structureel	0	154	321	363
Reserve ICT				
MJOP ICT 2027-2029 (dekking reserve ICT)	0	154	321	363
Eindtotaal	0	154	321	363

INVESTERINGEN

(x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Incidenteel	-2.230	-1.300	-777	-190
Energieopslagsysteem gemeentekantoor Bergambacht	-235	0	0	0
MJOP ICT 2027-2029	-495	-500	-127	0
Vervanging materieel 2027-2030	-300	0	-100	-190
Vervanging wagenpark 2027-2030	-1.200	-800	-550	0
Eindtotaal	-2.230	-1.300	-777	-190

3.2 Veiligheid

Binnen dit programma staat de gemeente Krimpenerwaard samen met bewoners, bedrijven en partners voor een gemeente die veilig is en voelt op het gebied van wonen, werken en leven. In het veiligheidsdomein heeft de gemeente vooral een regierol; de gemeente kan het echter niet alleen.

Naast de hulpverleningsorganisaties, zoals politie en brandweer, hebben bedrijven en inwoners ook een eigen verantwoordelijkheid. Daarnaast is de gemeente verantwoordelijk voor onder andere het organiseren van de crisisbeheersing.

In dit programma zijn de middelen opgenomen voor onder andere onze deelname aan de Veiligheidsregio Hollands Midden, handhaving APV en crisisbeheersing.

Ontwikkelingen Veiligheid 2027

Algemene (landelijke/regionale) ontwikkelingen

De urgentie om maatschappelijke weerbaarheid te vergroten is de afgelopen jaren sterk toegenomen, onder meer als gevolg van toenemende geopolitieke spanningen en hybride (oorlogs) dreigingen. Uiteraard blijven wij dat ook monitoren. Het boa bestel blijft landelijk aandacht vragen. Hierbij is er aandacht voor zowel de huidige organisatievorm als voor de inhoud van het werk.

Lokale ontwikkelingen

De regierol bij de aanpak van ondermijning is alleen maar toegenomen. Dit is zichtbaar in bekende vormen van ondermijning zoals drugs- en mensenhandel, maar daarnaast ook in andere vormen zoals zorgfraude, arbeidsuitbuiting en criminaliteit met een onlinecomponent.

Het aantal meldingen rondom woonoverlast, burenruzies, huiselijk geweld en dergelijke neemt toe. Door deze ontwikkelingen komt er een steeds grotere opgave voor de gemeente. Een integrale aanpak met onze partners is hierbij van groot belang. In het kader van onze lokale aanpak zijn we bezig met de realisatie van een lokale zorg- en veiligheidskamer. Dit is conform de regionale afspraken in het kader van een sluitende zorg- en veiligheidsketen en de aansluiting op het zorg- en veiligheidshuis.

In onze gemeente moeten we bouwen aan een weerbare samenleving. We gaan investeren in de kracht van onze inwoners door in te zetten op preventie en zelfredzaamheid.

Financieel overzicht

Voor dit programma zijn geen aanvullende aanvragen opgenomen.

3.3 Verkeer, vervoer en waterstaat

Binnen dit programma werkt de gemeente Krimpenerwaard samen met inwoners en bedrijven aan een zo goed mogelijk bereikbare en verkeersveilige gemeente voor alle vormen van vervoer. Door het versterken van het netwerk, beter benutten van de bestaande infrastructuur met aandacht voor de verkeersveiligheid en duurzame mobiliteit wordt een balans gevormd tussen bereikbaarheid en omgevingskwaliteit en duurzame mobiliteit in een gastvrije Krimpenerwaard.

In dit programma zijn de middelen opgenomen voor het uitvoeren van het verkeersbeleid en het onderhouden en in stand houden van de wegen, parkeervoorzieningen, openbare verlichting, civiele kunstwerken en de havens.

Ontwikkelingen Verkeer, vervoer en waterstaat 2027

Algemene (landelijke/regionale) ontwikkelingen:

Het openbaar vervoer speelt een belangrijke rol in het bereikbaar houden van Zuid- Holland. Behoeften en wensen van reizigers sluiten nog niet altijd aan bij het aanbod van OV en vragen om meer flexibiliteit. Tegelijkertijd groeit het aantal inwoners en arbeidsplaatsen in de provincie. De beschikbare ruimte, verkeersveiligheid en leefbaarheid in stedelijk gebied staan steeds meer onder druk en vragen een OV-systeem dat veilig, efficiënt en duurzaam is. De provincie Zuid-Holland heeft daarom de wens om samen met haar partners een toegankelijk en breed gedragen OV-visie op te stellen. In de visie zullen onder andere de ontwikkelingen en gewenste beleidsrichtingen in de wereld van mobiliteit, openbaar vervoer en daarvoor relevante maatschappelijke ontwikkelingen worden geschetst. Het doel is om de uitgangspunten van deze visie te gebruiken als input voor OV-ontwikkelingen van nu en in de toekomst, zodat een aantrekkelijk OV-systeem ontstaat dat goed past bij de maatschappelijke opgaven. De provincie Zuid-Holland werkt momenteel ook aan een herzien fietsplan vanaf 2026 dat aansluit op de fietsambities in het gebied.

Lokale ontwikkelingen:

Op 4 juli 2023 is de nieuwe woonvisie van de gemeente Krimpenerwaard vastgesteld. De Krimpenerwaard zet in op de bouw van 4.000 woningen in de periode 2023-2040. Hierbij streeft de gemeente ernaar om de komende jaren in alle kernen woningen te bouwen. In 2026 worden de uitbreidingslocaties verder uitgewerkt en zijn het bereikbaar en verkeersveilig houden van de bestaande als wel de nieuwe woonomgevingen aandachtspunten.

Er wordt samen met partners gewerkt aan het versterken van onze dijken. De komende jaren vraagt dit inzet van middelen.

Financieel overzicht

EXPLOITATIE

(x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Structureel	-39	-72	-91	-110
Groot onderhoud / vervangingen Openbare verlichting 2027-2030 (afschrijving)	0	-12	-24	-36
Uitbesteden gladheidsbestrijding	-39	-39	-39	-39
Verkeersmaatregelen Tussenlanen in Bergambacht (afschrijving)	0	-3	-3	-3
Verkeersveiligheidsmaatregelen project Capellelaan in Ammerstol	0	-11	-11	-11
Vervangingen Civiele kunstwerken 2027-2030 (afschrijving)	0	-7	-14	-21
Eindtotaal	-39	-72	-91	-110

INVESTERINGEN

(x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Incidenteel	-6.584	-6.034	-6.034	-6.034
Groot onderhoud / vervangingen Openbare verlichting 2027-2030	-430	-430	-430	-430
IBOR 2027-2030	-5.204	-5.204	-5.204	-5.204
Verkeersmaatregelen Tussenlanen in Bergambacht	-110	0	0	0
Verkeersveiligheidsmaatregelen project Capellelaan in Ammerstol	-440	0	0	0
Vervangingen Civiele kunstwerken 2027-2030	-400	-400	-400	-400
Eindtotaal	-6.584	-6.034	-6.034	-6.034

3.4 Economie

Met dit programma stimuleert de gemeente het ondernemers- en vestigingsklimaat. In dit programma staan ook activiteiten gericht op het "op de kaart zetten" van de gemeente. Dit doen we samen met ondernemers, organisaties, de provincie en andere gemeenten. In dit programma zijn middelen opgenomen voor de dienstverlening aan ondernemers, (samenwerkings-)projecten van arbeidsmarkt en onderwijs, de herstructurering van bedrijfslocaties, investeringen in winkelgebieden, het stimuleren van snel internet en de transitie naar een toekomstbestendige landbouw.

Ontwikkelingen Economie 2027

Algemene (landelijke/regionale) ontwikkelingen

De economie groeit de komende jaren licht (1,2%–1,6%), maar blijft kwetsbaar door geopolitieke onzekerheden en aanhoudende arbeidskrapte. De vraag naar mbo-geschoolde arbeidskrachten blijft structureel hoog, vooral in onderwijs, techniek, ICT, zorg, veiligheid en openbaar bestuur. Vergrijzing remt de werkgelegenheidsgroei.

Het Rijk trekt €20 miljard uit voor de landbouw, met een sterke focus op stikstofreductie via doelsturing en een gebiedsgerichte aanpak. Het beleid richt zich op het herstarten van de vergunningverlening, een vrijwillige uitkoopregeling, en innovatie voor een duurzamer, "natuurinclusief" perspectief.

Lokale ontwikkelingen

We werken samen met de provincie, waterschap en gebiedspartijen door aan uitvoering van het Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied (ZH-PLG), waar toekomstbestendige landbouw onderdeel van is. Binnen de Regio Deal en ZH-PLG worden projecten uitgevoerd om de transitie van de landbouw in Krimpenerwaard verder vorm te geven.

Na jaren van overschot aan kantoorruimte in de regio/lokaal is er sinds 2024/2025 een kentering te zien. In de regio is een tekort ontstaan aan kwalitatieve kantoorruimte. De vraag groeit verder, waardoor zowel nieuwe locaties als revitalisering van bestaande bedrijventerreinen noodzakelijk zijn, ondanks beperkte schuifruimte. Horeca en winkelgebieden staan onder druk. Dalende huurprijzen moeten leegstand beperken en starters ondersteunen. Online verkoop blijft hoog, terwijl grote webshops meer fysieke winkels openen.

Financieel overzicht

Voor dit programma zijn geen aanvullende aanvragen opgenomen.

3.5 Onderwijs, sport, cultuur en recreatie

In dit programma legt de gemeente Krimpenerwaard de basis voor het beleid om kinderen en jongeren gezond en veilig te laten (op)groeien in een stimulerende omgeving, zodat zij hun talenten kunnen ontwikkelen en volwaardig aan de samenleving kunnen deelnemen. De gemeente is verantwoordelijk voor de voor- en vroegschoolse educatie, openbaar basisonderwijs, onderwijshuisvesting, onderwijsbeleid waaronder ook de afstemming van het passend onderwijs en leerlingvoorzieningen.

Met dit programma stimuleert de gemeente tevens het culturele en sportieve klimaat. Dit draagt bij aan de goede gezondheid, talentontwikkeling en participatie van inwoners. Ook draagt het bij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat in de gemeente.

In dit programma zijn de middelen opgenomen voor het uitvoeren van openbaar onderwijs, onderwijshuisvesting, onderwijsbeleid, leerlingzaken, de taakvelden sportbeleid en activering, sportaccommodaties, culturele presentatie, -productie en -participatie, musea, cultureel erfgoed, media (waaronder het bibliotheekwerk), openbaar groen en (openlucht) recreatie.

Ontwikkelingen Onderwijs, sport, cultuur en recreatie 2027

Algemene (landelijke/regionale) ontwikkelingen

Het onderwijs heeft de opdracht toe te werken naar inclusiever onderwijs, zodat kinderen zoveel mogelijk binnen het reguliere (basis)onderwijs kunnen blijven. Tegelijkertijd heeft het onderwijs ook te maken met de maatschappelijke opgave van kansen(on)gelijkheid. We hebben te maken met prestatiedruk en maakbaarheidsdenken. De aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt blijft een continu aandachtspunt.

Sport, cultuur en recreatie worden steeds meer verbonden met andere beleidsterreinen uit zowel het sociaal domein als het ruimtelijk domein. Sport, cultuur en recreatie zijn een middel om de sociale en fysieke leefomgeving van mensen te verbeteren en daarmee het welzijn en welbevinden van mensen te verhogen. In het verlengde hiervan heeft het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport een aantal uitkeringen bedoeld voor het stimuleren van gezondheid, sport en bewegen, cultuurparticipatie en het versterken van de sociale basis gebundeld in één Brede Regeling specifieke uitkering (SPUK). Door landelijk, regionaal en lokaal intensiever in te zetten op preventie en het versterken van de sociale basis proberen we de vraag naar zorg en ondersteuning (op langere termijn) te verminderen. Dit vraagt – in samenhang – te investeren in bestaanszekerheid, het vergroten van kansengelijkheid en gezond samenleven.

Voor leefbare en vitale kernen zijn identiteit en herkenbaarheid van groot belang. Cultureel erfgoed vertelt het verhaal van het ontstaan en de ontwikkeling van onze leefomgeving. Dit erfgoed draagt bij aan de verbondenheid van inwoners met hun omgeving en versterkt tegelijkertijd de culturele en recreatieve aantrekkelijkheid van de gemeente. Naast bescherming van de omgevingskwaliteit ligt de nadruk steeds meer op het benutten en beleven van erfgoed en op participatie. Door inwoners, verenigingen en lokale organisaties actief te betrekken bij het waarderen en zichtbaar maken van het cultureel erfgoed blijft dit een levend en betekenisvol onderdeel van onze gemeenschap.

Lokale ontwikkelingen

De gemeente Krimpenerwaard wil voor haar inwoners een leefbare gemeente zijn met vitale gemeenschappen, vitale kernen en een vitaal buitengebied. Daarvoor gaat aantrekkelijke en passende woningbouw hand in hand met een sterke sociale basis. Een sterke sociale basis met daarin een afwisselend en robuust voorzieningenniveau. We zetten in op een beweegvriendelijke omgeving, ruimte voor ontmoeting, positieve gezondheid, eenduidig beheer en exploitatie, ontwikkeling van een integrale en lokale toegang, clustering van voorzieningen en het ondersteunen van vrijwilligersorganisaties. Hierbij werken we samen met diverse partners die actief zijn in de sociale basis. Denk daarbij aan bibliotheken, sport- en cultuuraanbieders, de GGD en het onderwijs.

Financieel overzicht

EXPLOITATIE

(x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Structureel	-101	-370	-370	-913
Dodenherdenking onderdeel van subsidie Cultuur	-10	-10	-10	-10
IDO en IDO+ toevoegen aan Begrotingssubsidie	-91	-91	-91	-91
IHP 1.0 - Kiezel en Kei (nieuwbouw) - SCH (afschrijving)	0	0	0	-270
IHP 2.0 - Driestar college (renovatie) - LKK (afschrijving)	0	0	0	-273
Indexering subsidieplafonds 2028	0	-269	-269	-269
Eindtotaal	-101	-370	-370	-913

DEKKING

(x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Structureel	101	101	101	101
Exploitatie				
Dodenherdenking onderdeel van subsidie Cultuur (dekking exploitatie)	10	10	10	10
IDO en IDO+ toevoegen aan Begrotingssubsidie (dekking exploitatie)	91	91	91	91
Eindtotaal	101	101	101	101

INVESTERINGEN

(x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Incidenteel	-15.319	-8.510	0	-27.858
Bijstellen investeringen cf MJOP Sportvelden	0	0	0	-73
Bijstellen investeringen cf MJOP Sportvelden (dekking reserve Sport)	0	0	0	73
IHP 2.0 - De Krullebaar (nieuwbouw) - SCH	-3.762	0	0	0
IHP 2.0 - De Rank (nieuwbouw) - SCH	0	0	0	-8.593
IHP 2.0 - De Vlieger (nieuwbouw) - SCH	0	0	0	-5.922
IHP 2.0 - Driestar college (renovatie) - LKK	-6.829	0	0	0
IHP 2.0 - Emmaschool (nieuwbouw) - SCH	-4.728	0	0	0
IHP 2.0 - Gemini college (renovatie) - LKK	0	-8.510	0	0
IHP 2.0 - Kon. Wilheminaschool (vernieuwbouw) - LKK	0	0	0	0
IHP 2.0 - Polsstok (renovatie) - BKW	0	0	0	0
IHP 2.0 - Schoonhovens college AP (renovatie) - SCH	0	0	0	-13.343
Eindtotaal	-15.319	-8.510	0	-27.858

3.6 Sociaal domein

Dit programma richt zich op de vraagstukken rond welzijn, welbevinden van inwoners en (inkomens-) ondersteuning aan inwoners. We versterken de zelfredzaamheid en onderlinge verbondenheid van inwoners en bieden een vangnet waar nodig. In dit programma zijn de middelen opgenomen voor het uitvoeren van de transformatieopgave (van 'zorgen voor' naar 'zorgen dat'), die volgt uit de transitie van de Jeugdwet, de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en de Participatiewet.

Ontwikkelingen Sociaal domein 2027

Landelijke ontwikkelingen

Landelijk vindt een brede hervorming plaats binnen zorg, ondersteuning en participatie; Integraal Zorgakkoord (IZA), Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA), Programma Wonen, Ondersteuning en Zorg voor Ouderen (WOZO), Hervormingsagenda Jeugd, Participatiewet in balans en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). De kern is een beweging richting ondersteuning in en rond het normale leven: dit doen we door te normaliseren, collectivieren en preventie. Professionele inzet wordt gericht en proportioneel ingezet. Deze koers is inhoudelijk noodzakelijk én ingegeven door stijgende kosten, arbeidsmarktkrapte en toenemende vraag. Met het AZWA wordt de focus verbreed naar welzijn en het sociaal domein. Gemeenten, zorg- en welzijnspartijen werken samen aan het versterken van de sociale basis, het voorkomen van zorgvraag en het bevorderen van zelf- en samenredzaamheid. Het sociaal domein wordt daarmee nadrukkelijk gepositioneerd als randvoorwaarde voor de houdbaarheid van het zorgstelsel. Hoe we dit binnen de regio Midden-Holland vormgeven, is uitgewerkt in het transformatieplan Gedeelde zorg. Binnen Wmo en Jeugd ligt de nadruk op afbakening en beheersing: meer algemene voorzieningen, meer inzet op eigen kracht en scherpere begrenzing van jeugdhulp. Nieuwe kabinetsplannen vragen van gemeenten dat zij instroom beperken, de sociale basis versterken en tegelijkertijd kosten beheersen. Dit leidt tot keuzes in prioritering en omvang van voorzieningen binnen krappe financiële kaders.

Lokale ontwikkelingen

In de gemeente Krimpenerwaard richten we ons op normaliseren, collectivieren en preventie, met als doel problemen eerder en lichter op te pakken en zwaardere zorg te voorkomen. Om dit te realiseren, zet de gemeente verschillende middelen en instrumenten in:

- Keuzes voor een structureel houdbare begroting met prioriteit voor preventie en collectieve voorzieningen;

- Uitvoering Participatiewet in Balans: meer vertrouwen, maatwerk en participatie;
- Een sterke, integrale lokale toegang (lokaal team) met normaliseren als grondhouding;
- Sport, bewegen en positieve gezondheid als onderdeel van de sociale basis via een gemeentelijke sportorganisatie;
- Uitvoering van het regionale transformatieplan *Gedeelde Zorg*

Deze inzet maakt de landelijke beweging lokaal concreet en zorgt voor ondersteuning dicht bij het gewone leven. De nieuwe manier van werken in het sociaal domein levert inhoudelijke resultaten op: professionals handelen anders, ondersteuning vindt meer in de leefomgeving plaats en de ketensamenwerking verbetert. De financiële effecten blijven echter achter. Gedrags- en systeemverandering kost tijd, waardoor daling van instroom en zwaardere zorg pas later zichtbaar wordt. Daarnaast zijn delen van de Wmo- en jeugdhulpkosten moeilijk te beïnvloeden door tariefstijgingen en enkele hoogcomplexe casussen. Dit drukt de zichtbaarheid van transformatie-effecten.

De ingezette koers blijft noodzakelijk, maar het is realistisch te erkennen dat de financiële resultaten trager volgen dan de begrote taakstellingen

Financieel overzicht

EXPLOITATIE

(x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Structureel	-1.255	-855	-855	-855
Eigen bijdrage Wmo	-500	-100	-100	-100
Extra capaciteit uitvoering	-225	-225	-225	-225
Uitbreiding subsidiebudget SPT	-530	-530	-530	-530
Eindtotaal	-1.255	-855	-855	-855

DEKKING

(x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Structureel	530	530	530	530
Exploitatie				
Uitbreiding subsidiebudget SPT (dekking exploitatie)	530	530	530	530
Eindtotaal	530	530	530	530

3.7 Volksgezondheid en milieu

Binnen dit programma werkt de gemeente Krimpenerwaard aan het behouden en bevorderen van een gezonde en duurzame leefomgeving.

In dit programma zijn de middelen opgenomen voor het uitvoeren van taken op het gebied van volksgezondheid, milieu, klimaatadaptatie, energietransitie, circulaire economie, biodiversiteit en dierenwelzijn.

Ontwikkelingen Volksgezondheid en milieu 2027

Algemene (landelijke/regionale) ontwikkelingen

Landelijk wordt ingezet op een versnelling van klimaatadaptatie en een waterrobuuste inrichting van Nederland. Tegelijkertijd is er een ambitie uitgesproken om het primaire grondstoffengebruik in 2030 te halveren. Dit wordt gerealiseerd via een circulaire economie die inzet op preventie, hergebruik en recycling van materialen. Een andere landelijke ontwikkeling is de uitbreiding van de producentenverantwoordelijkheid, o.a. voor textiel, luiers en incontinentiemateriaal. Daarnaast wil Nederland minder afhankelijk worden van buitenlandse energiebronnen. Daarom ligt de focus op het opwekken van hernieuwbare energie, het besparen van energie en het aanpakken van netcongestie. Ook op het gebied van gezondheid wordt ingezet op preventie en vitaliteit. De uitvoering van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) staat hierbij centraal, met aandacht voor thema's zoals mentale gezondheid, een gezond gewicht en het vitaal ouder worden.

Lokale ontwikkelingen

Deze landelijke ambities vertalen zich ook naar de lokale context. Binnen de gemeente en de regio wordt gewerkt aan uitvoering van de klimaatmaatregelen, conform het vastgestelde scenario "Versneld aan de slag." De inspanningen op het gebied van klimaatadaptatie worden voortgezet. De afvalinzameling wordt aangepast in lijn met de nieuwe producentenverantwoordelijkheden. Dit draagt niet alleen bij aan een betere afvalscheiding, maar leidt mogelijk ook tot een lagere afvalstoffenheffing voor inwoners.

De voortgang op het gebied van duurzame energieopwekking loopt via de Regionale Energiestrategie Midden-Holland. Daarnaast wordt actief gecommuniceerd en ondersteuning geboden aan inwoners en ondernemers om energie te besparen. Tot slot krijgt het Uitvoeringsprogramma Gezondheid 2024–2027 een vervolg, waarin dezelfde thema's als in het GALA centraal staan.

De opgaven rond water, bodem en energie nemen sterk toe en vragen om een integrale strategische lijn richting ruimtelijke ontwikkeling en gebiedsprocessen. Binnen de huidige formatie ontbreekt structurele capaciteit om deze opgave te verbinden met woningbouw, landschap en infrastructuur; daarom geven wij een winstwaarschuwing voor extra beleidscapaciteit.

Financieel overzicht

EXPLOITATIE

(x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Incidenteel	-1.500	0	0	0
NNN- gebiedsovereenkomst	-1.500	0	0	0
Structureel	-228	-228	-228	-228
Uitvoering omgevingsprogramma afval en grondstoffen	-228	-228	-228	-228
Eindtotaal	-1.728	-228	-228	-228

DEKKING

(x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Structureel	228	228	228	228
Tarieven Afvalstoffen				
Uitvoering omgevingsprogramma afval en grondstoffen (dekking tarief afvalstoffen)	228	228	228	228
Eindtotaal	228	228	228	228

INVESTERINGEN

(x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Incidenteel	-6.821	-6.821	-6.821	-6.821
Progr. Riolering & Klimaatadaptatie 2027-2030	-6.821	-6.821	-6.821	-6.821
Eindtotaal	-6.821	-6.821	-6.821	-6.821

3.8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

Dit programma richt zich op ontwikkeling en behoud van een kwalitatief hoogwaardige woon-, werk- en leefomgeving.

In dit programma zijn middelen opgenomen voor advisering op het gebied van wonen en de kwaliteit van de leefomgeving, het uitvoeren van projecten en grondexploitaties, het faciliteren van ontwikkelingen door inwoners en ondernemers en het begeleiden van bestemmingsplannen en afgeven van en toetsen op omgevingsvergunningen. Door de introductie van de Omgevingswet veranderen veel van de bestaande instrumenten en werkwijzen.

Ontwikkelingen Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing 2027

Algemene (landelijke/regionale) ontwikkelingen

Naar verwachting wordt per 1 juli 2026 of 1 januari 2027 de Wet Versterking Regie Volkshuisvesting ingevoerd. Deze wet geeft het Rijk, provincies en gemeenten meer sturingsmogelijkheden voor wat, waar en voor wie er gebouwd wordt. Gemeenten worden verplicht een volkshuisvestingsprogramma op te stellen en moeten minimaal twee derde betaalbare woningen realiseren, waaronder ten minste 30% sociale huur. Ook wordt het opnemen van urgentiecategorieën in een huisvestingsverordening verplicht. Provincies krijgen de bevoegdheid om in te grijpen als gemeenten onvoldoende bijdragen aan de regionale woonopgave.

Lokale ontwikkelingen

Door de (verwachte) invoering van de Wet Versterking Regie Volkshuisvesting moet de huisvestingsverordening opnieuw worden geactualiseerd. De invoering van de wet heeft mogelijk ook gevolgen voor onze Woonvisie / Programma Volkshuisvesting en beleid over wonen op erven. Getoetst moet worden in hoeverre de huidige Woonvisie / Programma Volkshuisvesting voldoet aan de richtlijnen van deze wet en welke actualisatie ons programma nodig heeft.

Financieel overzicht

EXPLOITATIE

(x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Structureel	-630	-630	-630	-630
Inhuur tbv realisatie wonen en bedrijventerreinen	-580	-580	-580	-580
Inzet van doorstromingsinstrumenten	-50	-50	-50	-50
Eindtotaal	-630	-630	-630	-630

4. INDELING BEGROTING

4.1 Taakvelden

Om te voldoen aan de vereisten, zoals opgenomen in de herziening BBV (Besluit Begroting en Verantwoording), is de begroting vanaf de meerjarenbegroting 2019-2022 ingericht op basis van taakvelden. Het gebruik van deze uniforme taakvelden maakt het mogelijk om baten en lasten van activiteiten te aggregeren en met die van andere gemeenten te vergelijken. Samen met de informatie op www.waarstaatjegemeente.nl vormt de indeling naar taakvelden een goede basis en mogelijkheid voor de onderlinge vergelijking van gemeenten op soortgelijke onderdelen.

Programma's

Grotendeels gebaseerd op de hoofdtakvelden hanteren we onderstaande programma's in de begroting.

- Bestuur en ondersteuning
- Veiligheid
- Verkeer en vervoer
- Economie
- Onderwijs, sport cultuur en recreatie
- Sociaal domein
- Volksgezondheid en milieu
- Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

4.1.1 Beleidsindicatoren

De ambities uit het collegeprogramma zijn per programma uitgewerkt naar doelen, indicatoren, inspanningen en exploitatielasten. Op de in de programma's opgenomen indicatoren sturen wij door middel van beleid actief.

Daarnaast zijn gemeenten op grond van het BBV verplicht een basisset met overige indicatoren te presenteren. Deze worden ook in de begroting in de begroting opgenomen, maar hierop voeren wij geen actief beleid. Op grond van de wijziging van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) van 5 maart 2016, moeten gemeenten voortaan in de programma's de maatschappelijke effecten die met de verschillende programma's worden beoogd, toelichten aan de hand van beleidsindicatoren. Bij ministeriële regeling is hiertoe een set van beleidsindicatoren verplicht gesteld.

Met de implementatie van de indicatoren worden raadsleden in staat gesteld om op maatschappelijke effecten te kunnen sturen. Bovendien wordt de onderlinge vergelijkbaarheid van gemeenten op deze manier vergroot. Het staat gemeenten vrij om naast de verplichte indicatoren ook nog facultatieve indicatoren op te nemen. Dit kan eventueel op basis van een door de VNG hiertoe ontwikkelde set. Maar hier kiezen wij niet voor.

4.2 Paragrafen

Met ingang van het jaar 2023 zijn er 8 verplicht voorgeschreven paragrafen. De Openbaarheidsparagraaf is er als laatste verplichte bijgekomen. In artikel 3.5 van de Wet Open overheid (Woo) wordt voorgeschreven dat bestuursorganen in de jaarlijkse begroting aandacht besteden aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van deze wet en in de jaarlijkse verantwoording verslag doen van de uitvoering ervan, mede in relatie tot de beleidsvoornemens.

Daarnaast staat het de gemeente vrij om naar eigen inzicht paragrafen toe te voegen om een bepaald onderdeel van de begroting nader toe te lichten. Sinds de jaarrekening 2022 kiezen wij ervoor om een aparte paragraaf Opvang vluchtelingen op te nemen. Aangezien dit thema nog steeds actueel is, zullen we deze paragraaf ook weer opnemen in de komende begroting. Ook nemen wij de aanvullende paragraaf *'Maatregelen vanwege korting gemeentefonds 2026 en verder'* op. Hierin worden de maatregelen beschreven die we moeten nemen of voornemens zijn te nemen om de verwachte financiële gevolgen van de kortingen door het Rijk het hoofd te kunnen bieden. Het opnemen van deze paragraaf sluit aan bij een eerder ontvangen begrotingsadvies vanuit de VNG. Indien alle gemeenten dit op een min of meer soortgelijke wijze inzichtelijk maken, ontstaat landelijk een goed totaaloverzicht van de keuzes die gemeenten moeten maken.

In de komende begroting zullen we in deze paragraaf de maatregelen presenteren waarvan uw raad, in het kader van het traject om te komen tot een structureel sluitende meerjarenbegroting, heeft aangegeven dat ze kunnen worden ingezet.

5 KADERS VOOR DE BEGROTING 2027

5.1 Financieel toezicht

In de Gemeentewet is geregeld dat het College van Gedeputeerde Staten (GS) toezicht houdt op de gemeenten. Voor de uitvoering hiervan volgt GS de financiële positie van onze gemeente en de ontwikkelingen die daarbij een rol spelen. Jaarlijks worden wij door onze toezichthouder geïnformeerd over de actuele onderwerpen en aandachtspunten waarop onze (meerjaren)begroting wordt beoordeeld. Dit is een aanvulling op het Gemeenschappelijk financieel toezichtkader (GTK2020). Enkele van de onderwerpen en aandachtspunten zijn:

Financiële ontwikkelingen

Gemeentefonds

Bij de beoordeling van de (meerjaren)begroting 2027-2030 worden de bedragen uit de mei- of septembercirculaire 2026 gehanteerd. De in de begroting gehanteerde loon- en prijsstijging moet minimaal aansluiten op de in de betreffende circulaire gepubliceerde indexen.

Herijking gemeentefonds

Vanaf 1 januari 2023 is het verdeelmodel van het gemeentefonds volledig herzien. Het doel van het Rijk is een stabiel verdeelmodel dat zoveel mogelijk aansluit bij de kosten van de gemeenten. Een 'ingroeipad' zorgt ervoor dat de gevolgen van de herziening beperkt blijven. Tot en met 2027 blijven de financiële gevolgen beperkt tot maximaal € 37,50 per inwoner. Dat geldt voor alle gemeenten. Daarbij maakt het niet uit of een gemeente voordeel of nadeel heeft van het nieuwe verdeelmodel. Met een verwacht voordeel groter dan € 37,50 mag nog geen rekening worden gehouden. Het daadwerkelijke voordeel kan kleiner uitvallen.

Voor 2027 hebben de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en de staatssecretaris van Financiën voorstellen gedaan om de verdeling van het gemeentefonds te actualiseren en te verbeteren. De Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) werd gevraagd over deze voorstellen advies uit te brengen. Volgens de ROB zijn de voorstellen helaas nog niet goed genoeg. De verdeling moet onder andere rekening houden met de huishoudens met de laagste inkomens. Ook moet beter rekening worden gehouden met de inkomsten die de gemeenten zelf kunnen verwerven. Dat is in deze voorstellen nog onvoldoende het geval. De ROB denkt wel dat er aanpassingen mogelijk zijn, waardoor dit wel kan.

De bedragen in de meicirculaire 2026 zijn leidend voor verwerking in de gemeentelijke begrotingen 2027 en meerjarenraming 2028-2030.

Jeugdzorg

Op basis van de uitspraak van de onafhankelijke commissie Van Ark hebben gemeenten via het Gemeentefonds extra middelen voor de jaren 2026 en 2027 en met terugwerkende kracht voor de jaren 2023 en 2024 ontvangen. De commissie Van Ark zal begin 2027 een uitspraak doen voor de jaren vanaf 2028. Het is niet toegestaan om vooruit te lopen op deze uitspraak. Indien de gemeente hiervoor een stelpost opneemt in haar begroting, dan wordt deze gecorrigeerd door de toezichthouder.

Specifieke aandachtspunten

Bezuinigingen

Het is belangrijk dat bezuinigingen (of: stelposten, ombuigingen, taakstelling en/of verwerving van extra inkomsten) zowel benoemd als concreet toegelicht worden. Bezuinigingen die onvoldoende hard (specifiek) zijn onderbouwd, of waarbij onvoldoende duidelijk kan worden gemaakt of deze tijdig te realiseren zijn, worden door de toezichthouder bijgesteld op het structurele saldo.

Bezuinigingen bij verbonden partijen

De begroting van een gemeenschappelijke regeling (GR), zoals deze door het algemeen bestuur is vastgesteld, is voor het toezicht leidend. Dit betekent dat we geen taakstellingen voor de GR op mogen nemen in onze (meerjaren)begroting als het algemeen bestuur hier (nog) geen besluit over heeft genomen.

Begrotingssaldo

In het kader van transparantie is het belangrijk dat het structurele begrotingssaldo onderdeel uitmaakt van het raadsvoorstel, de aanbiedingsbrief of de inleiding van de begroting. Het structurele begrotingssaldo dient voor zowel het betreffende begrotingsjaar als voor de meerjarenraming inzichtelijk gepresenteerd te worden. Naast het structureel en reëel evenwicht dient de begroting ook formeel in evenwicht te zijn. Dit houdt dat alle lasten gedekt zijn door baten. De begroting kan een tekort tonen op één of meerdere jaren. Indien sprake is van een tekort in het begrotingsjaar (maar wel een positief structureel en reëel evenwicht) dient in het raadsbesluit te worden opgenomen hoe het tekort in het begrotingsjaar wordt gedekt.

Surplus algemene reserve

Het surplus van de algemene reserve is dat deel dat niet nodig is voor het afdekken van de geïnventariseerde risico's. Van dit vrij besteedbare deel van de algemene reserve kan een gemeente jaarlijks 10% inzetten voor het dekken van structurele lasten. Hiervoor gelden echter wel drie voorwaarden:

- Ten eerste dient de gemeente voldoende weerstandscapaciteit te behouden (de weerstandsratio moet minimaal 1,0 bedragen)
- Ten tweede moet de solvabiliteit groter dan of gelijk aan 20% zijn in het jaar van inzet
- Ten derde moeten de structurele onttrekkingen aan de algemene reserve worden opgenomen in het overzicht van structurele reservemutaties.

Voorafgaand aan eventuele inzet dient dit met de toezichthouder te worden afgestemd.

5.2 Uitgaven

De uitgaven worden geraamd op basis van constante prijzen. Er vindt een aanpassing van de uitgaven plaats op basis van de inflatiecorrectie zoals die is opgenomen in de meicirculaire 2026 van het gemeentefonds. Het Centraal Planbureau (CPB) heeft medio maart 2026 het Centraal Economisch Plan (CEP) 2026 gepubliceerd. Hierin gaat het CPB voor de jaarschijf 2027 uit van een indexering van de prijzen met 2,5% ten opzichte van 2026. In deze kadernota hanteren wij vooralsnog deze prijsindex.

5.3 Inkomsten

Ook de inkomsten worden geraamd op basis van constante prijzen. Er vindt een aanpassing van de inkomsten plaats op basis van de inflatiecorrectie zoals die is opgenomen in de meicirculaire 2026 van het gemeentefonds. Net als aan de uitgavenkant hanteren we in deze kadernota vooralsnog het in het CEP gepresenteerde prijsindexcijfer van 2,5% voor 2027 om de baten mee aan te passen.

5.4 Personele lasten

Er zijn diverse interne en externe ontwikkelingen die van invloed zijn op de personele lasten voor volgend jaar. Onderstaand worden de belangrijkste toegelicht.

De inhuurkosten nemen toe door de gewijzigde cao-afspraken voor flexpersoneel, waardoor tarieven voor tijdelijke krachten structureel hoger worden. Daarnaast wordt er in 2027 een nieuwe cao afgesloten voor vast personeel. Samen zorgen deze factoren voor een stijgende druk op het personeelsbudget en een noodzaak om strategisch te sturen op formatie, inzet en arbeidsmarktbeleid.

5.4.1 Salarisontwikkelingen

Loonontwikkeling

De personeelslasten worden in het meerjarenperspectief geraamd op basis van de actuele cao-afspraken. De loonstijgingen uit de cao 2024–2025 (circa 7,5%) zijn volledig verwerkt in de begroting. Voor 2027 en 2028 wordt gerekend met een gematigde loonontwikkeling, passend bij de landelijke prognoses en de afbouw van de hoge inflatie. In de huidige meerjarenraming wordt voor 2027 een stijging van 1,6% aangehouden en voor 2028 een beperkte aanvullende stijging. Hiermee blijft de loonontwikkeling in lijn met de verwachte cao-afspraken en de reeds opgenomen begrotingskaders. 31 maart 2027 loopt de huidige cao af. Zodra er een nieuwe cao is afgesloten kunnen we meer exacte uitspraken doen over loonontwikkelingen vanaf 2027.

Sociale lasten

In algemene zin is het de verwachting dat de sociale lasten zullen stijgen (vanaf 2026/2027), hoofdzakelijk als gevolg van hogere premies voor arbeidsongeschiktheid en werkhervatting. Aangezien deze afhankelijk zijn van instroom en er ook bewegingen gaande zijn dat deze lasten weer dalen (eventuele verkorting WW duur) kunnen we hier geen concreet bedrag aan koppelen.

Ontwikkeling functiehuis

Ons functiehuis is in 2023 herijkt. Vervolgens dient dit structureel onderhouden te worden. Dit betekent dat er met regelmaat gekeken moet worden in hoeverre de eisen die aan functies gesteld worden nog overeenkomen met de HR21 indelingen en bijbehorende salarisschalen. Vanaf 2026 wordt hier eens in de drie jaar naar gekeken. Waar functie indelingen tot op heden incidenteel plaats vonden, gaat dit vanaf 2026 eens in de drie jaar meer geclusterd en gestructureerd gebeuren. En dat zal leiden tot enkele incidentele schaalverhogingen, eens in de drie jaar, waar dat voorheen meer continu gebeurde. Dit betekent, met ingang van 2026, ook eens in de drie jaar een (mogelijke) structurele verhoging van loonkosten, in plaats van dat dit jaarlijks gebeurt. Voor de langere termijn brengt deze nieuwe aanpak geen extra kosten met zich mee.

Ontwikkeling pensioenpremie

Na een periode van stijgende pensioenpremies zijn de premies in 2025 stabiel gebleven. De lichte verhoging van de franchise heeft geleid tot een beperkte daling van de totale pensioenlasten. Met het oog op de stelselwijziging die in 2027/2028 wordt ingevoerd, is de verwachting dat de premies tot aan de overgang stabiel blijven. Voor 2026 en 2027 wordt daarom geen premiestijging voorzien. Vanaf 2028 kan de premieontwikkeling wijzigen als gevolg van de nieuwe pensioenregeling, maar hierover is op dit moment nog geen concrete raming mogelijk.

Vervallen 3e ziektejaar

Sinds 1 januari 2024 ontvangen medewerkers in het eerste ziektejaar 100% van hun salaris en in het tweede ziektejaar 70%. De doorbetaling van een derde ziektejaar is vervallen. Hierdoor blijven de kosten gedurende de eerste twee ziektejaren gelijk, terwijl de lasten bij langdurige arbeidsongeschiktheid op termijn verder afnemen.

5.4.2 Vacatures en recruitment

De verwachting is dat de krappe arbeidsmarkt de komende jaren aanhoudt, mede door landelijke vergrijzing, tekorten in specifieke vakgebieden en de vergrijzing binnen onze eigen organisatie. Dit leidt tot een hogere uitstroom en meer specialistische vacatures. Het recruitmentbeleid richt zich daarom steeds meer op specifieke doelgroepen.

Het aantal vacatures blijft stijgen, onder andere door veranderingen in het politieke en maatschappelijke landschap, zoals binnen het sociaal domein en door de invoering van de Omgevingswet. Het werk verandert en vraagt om andere, vaak specialistische profielen. Bij schaarste wordt uitgeweken naar externe inhuur en ook steeds vaker naar het opleiden van medewerkers. Deze oplossingen kosten tijd en geld en vergroten de werkdruk voor zittende medewerkers.

Gerichte arbeidsmarktcommunicatie wordt steeds belangrijker, bijvoorbeeld door betere online zichtbaarheid. De recente implementatie van een nieuw recruitmentsysteem en een vernieuwde WerkenBij-website draagt hieraan bij; we zien direct al een toename in het aantal sollicitanten, we verwachten dat deze trend doorzet. Dit onderstreept het belang van blijvende investeringen in een stevig recruitmentbeleid en een sterk werkgeversmerk. In het strategisch HR-beleidsplan ligt de nadruk daarnaast niet alleen op werving en selectie, maar ook op behoud van medewerkers, onder andere via een goed onboardingprogramma en ontwikkelmogelijkheden.

5.4.3 Aanvragen formatie en inhuur

Bij veel vraagstukken speelt de discussie over de rol van de gemeente. Vanuit de samenleving en de politiek wordt steeds vaker een beroep gedaan op de gemeente om verantwoordelijkheid te nemen. Tegelijkertijd is het steeds lastiger om grenzen te stellen. De gemeente kan, gezien de complexiteit, budgetten en beschikbare capaciteit, in feite alleen het vangnet zijn, maar de verwachtingen liggen hoger. Dit brengt risico's met zich mee voor de kwaliteit van dienstverlening én voor onze positie als aantrekkelijke werkgever.

Door landelijke voorschriften, regionale afspraken en eigen ambities neemt de hoeveelheid werk toe, waardoor extra formatie en inhuur noodzakelijk zijn. Deze uitbreidingen zetten ondersteunende teams en budgetten onder druk, zoals P&O, Financiën en ICT. Daarom werken we sinds 2023 met een opslag bij aanvragen voor extra capaciteit. Per extra fte formatie en inhuur bedraagt deze opslag respectievelijk € 25.000 en € 10.000. De opslag wordt centraal geraamd op het taakveld overhead binnen het programma Bestuur en ondersteuning.

Verder zorgen ontwikkelingen in cao's voor flexpersoneel voor hogere inhuurtarieven, omdat loonstijgingen en het principe van gelijke beloning direct worden doorberekend door bureaus. Daarnaast verdwijnen goedkopere constructies zoals payroll, waardoor gemeenten vaker duurdere vormen van inhuur moeten gebruiken. Dit leidt tot een structurele stijging van de totale inhuurkosten.

5.5 Investerings

Basis voor de op te nemen investeringen vormt het geactualiseerde overzicht van investeringen, jaarschijf 2027-2029, uit de begroting 2026. Daarnaast is ook sprake van nieuw aangeleverde investeringswensen (zie ook 2.2.2).

Vervangingsinvesteringen worden, volgens de voorschriften, tegen de historische kostprijs opgenomen. Mocht er sprake zijn van hogere of lagere vervangingskosten, dan wordt dit in de begroting toegelicht.

5.5.1 Meerjaren Investeringsplan

De komende jaren staan er flinke investeringen op de agenda voor onze gemeente. Deze investeringen vragen om een goed afwegingskader en een goed inzicht in de financiële gevolgen hiervan. Daarom werken wij sinds enige tijd met een meerjaren investeringsplan (MIP). Begin vorig jaar hebben wij u hierover geïnformeerd en u meegenomen in de inzet van het MIP als hulpmiddel om jaarlijks afwegingen en keuzes te (kunnen) maken.

Uitgangspunten MIP

Het MIP geeft op totaalniveau en per investering in de begrotingsperiode (en voor de jaren daarna) inzicht in:

- verwachte investeringspieken
- liquiditeitsbehoefte (planning van de uitgaven over de jaren)
- schuldquote ; totale schuld ten opzichte van batenkant van de begroting
- lasten exploitatie; rente en afschrijving

Onderscheid tussen technische en bestuurlijke MIP

Het technische MIP betreft een inzicht van verwachte en mogelijke investeringen in de komende ca. 10 jaar. Dit gebruiken we om meerdere jaren vooruit te kijken en te kunnen anticiperen op toekomstige investeringspieken, (financiële) gevolgen en financieringsbehoefte. Het bestuurlijke MIP kijkt 4 jaar vooruit en wordt vertaald in deze kadernota en de (meerjaren)begroting.

Bestuurlijke MIP – nieuwe investeringen

Als opmaat naar de begroting 2027 wordt in deze kadernota rekening gehouden met een aantal investeringsaanvragen. In onderstaand overzicht is hiervan een overzicht opgenomen. Tevens is hierin aangegeven in welk jaar de afschrijvingslasten, indien van toepassing, starten. De mutaties uit de 1e Tussentijdse rapportage 2026 zijn hierin nog niet meegenomen. Voor een volledig overzicht van en nadere toelichting op deze investeringen wordt verwezen naar bijlage 1.

Investeringsen (x € 1.000)	Bedrag				Gevoteerd	Jaarschijf*
	2027	2028	2029	2030		
Energieopslagsysteem gemeentekantoor Bergambacht	235					2028
MJOP ICT	495	500	127			2028
Renovatie sportvelden				73		2030
Programma Riolering & Klimaatadaptatie	6.821	6.821	6.821	6.821		2028
Vervanging wagenpark en materieel	1.500	800	650	190		2028
Verkeersveiligheidsmaatregelen project Capellelaan	440					2028
Verkeersmaatregelen Tussenlanen in Bergambacht	110					2028
IHP 2.0	15.319	8.510		27.857	83	2028
T.i.v. voorziening						
IBOR 2026-2029	6.034	6.034	6.034	6.034		N.v.t
Totaal	30.954	22.665	13.632	40.975	83	

*Betreft het eerste jaar van afschrijving indien sprake is van meerdere investeringen

Technisch MIP

In het technisch MIP nemen we naast alle lopende (goedgekeurde) investeringen ook de in de komende jaren te verwachten investeringen mee. Per investering verdelen we de uitgaven over de looptijd van de betreffende investering. Hiermee ontstaat een totaaloverzicht van de in de komende jaren uit te geven middelen per jaarschijf.

Op basis hiervan kunnen we, zoals hiervoor al aangegeven vroegtijdig in het proces anticiperen op verwachte toekomstige investeringspieken. Daarnaast betrekken we deze ontwikkelingen al zoveel als mogelijk bij het bepalen van onze toekomstige liquiditeitsplanning en daaruit volgende financieringsbehoefte. Zie hiervoor ook onderdeel 5.7 Financiering.

In onderstaand overzicht treft u de uitwerking van het technisch MIP voor de komende jaren aan. Naast de in deze kadernota opgenomen investeringsaanvragen spelen er nog meer ontwikkelingen die op termijn (mogelijk) leiden tot een investeringsbedrag.

Categorie	2026	2027	2028	2029	2030	2031-2036	Totaal
IBOR	54.319	24.829	16.889	11.295	2.660	29.719	139.711
PR&K	2.014	2.086	4.153	6.199	6.841	40.244	61.536
IHP	11.405	15.283	13.612	11.572	9.067	35.293	96.231
Accommodaties	6.421	2.803	2.399	784	1.606	7.232	21.246
Bedrijfsvoering	5.247	3.872	3.121	2.159	1.972	17.046	33.416
Overig	18.105	6.643	507	160	1.615	83	27.113
Totaal	97.511	55.516	40.679	32.169	23.761	129.617	379.253

Bedragen x € 1.000

5.5.2 Integraal Afstemmoment Projecten

Het werken met het IAP is ingegeven door de grote ambities die we hebben op het gebied van woningbouw en realiseren van bedrijventerreinen. De hiermee gemoeide investeringen zijn nu onderdeel van de reguliere P&C-cyclus. Door te werken met het IAP ontstaat één integraal overzicht van lopende ontwikkelprojecten. In het IAP 2026 zijn hier de civiele projecten en de nieuwbouw van scholen aan toegevoegd om op deze manier een nog integraler beeld te krijgen van de lopende projecten.

De tijdshorizon voor de projecten in het IAP ligt relatief ver weg in de toekomst. Veel doelstellingen zijn gericht op 2030 en zelfs daarna. Het IAP kijkt dan ook verder vooruit dan de begrotingscyclus. Met de ruimtelijke opgaven zijn in de nabije toekomst grote investeringen gemoeid. Maar dit geldt ook voor investeringen op andere terreinen. Daarom is een gedegen financiële strategie nodig; het MIP. Het IAP is hier belangrijke input voor.

5.5.3 Vervangingsinvesteringen

Voor een goed financieel beleid is het van belang dat de lasten van de vervangingsinvesteringen opgenomen zijn in de meerjarenbegroting. Voor vrijwel alle vervangingsinvesteringen zijn inmiddels beheerplannen opgesteld die financieel vertaald zijn in de huidige meerjarenbegroting. Voorbeelden hiervan zijn IBOR-beheerplannen, IHP, ICT-plannen, materieelplan buitenruimte en beheerplan gemeentelijk vastgoed.

5.5.4 Vrijval kapitaallasten

Vrijval van kapitaallasten ontstaat wanneer een volledig afgeschreven actief nog in gebruik is en in de begroting kapitaallasten voor het (vervangend) actief zijn opgenomen. Daarnaast kan het ook zo zijn dat een volledig afgeschreven actief nog in gebruik is en er in de begroting nog geen rekening is gehouden met vervanging van het betreffende actief. In beide gevallen ontstaat er ruimte in de exploitatie. In het eerste geval gedurende het begrotingsjaar en in het tweede geval bij het opstellen van de begroting voorafgaand aan het begrotingsjaar.

Hoewel het tweede geval aantrekkelijk lijkt doordat er ruimte ontstaat in de begroting, kan het in de toekomst tot onwenselijke situaties leiden. Immers, als vervanging van het betreffende actief wel aan de orde is, is het hiervoor bestemde budget (kapitaallasten) al als vrije ruimte ingezet voor andere doeleinden.

Om onbedoelde en ongewenste fluctuaties in de omvang van de kapitaallasten tegen te gaan zullen we er in de begroting voor zorgen dat de betreffende ruimte beschikbaar blijft voor kapitaallasten. Tenzij er daadwerkelijk geen sprake is van vervanging van het betreffende actief.

5.5.5 Beheerplannen

IBOR

In de Kadernota ontving u in eerdere jaren een meerjarenplanning voor de stortingen en onttrekkingen ten behoeve van het meerjarenonderhoud binnen het Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR 2.0). Deze meerjarenplanning nemen wij dit jaar op conform IBOR 2.0, dat betrekking heeft op de periode 2021–2025. In 2026 werken wij aan het opstellen van een nieuw beheerplan. Dit nieuwe IBOR heeft betrekking op de periode 2026–2030. De definitieve financiële consequenties hiervan worden verwerkt bij de vaststelling van IBOR 3 en vervolgens meegenomen in de begroting 2027.

Gebouwenbeheerplan

In de Kadernota ontving u doorgaans een meerjarenplanning voor de onttrekkingen ten behoeve van het meerjarenonderhoud (gebouwen). Deze meerjarenplanning nemen wij dit jaar niet op, omdat wij zoals we u hebben geïnformeerd in de raadsinformatiebrief (rib) van 28 januari 2025 bezig zijn met het opstellen van het nieuwe beheerplan. Het nieuwe gebouwenbeheerplan heeft betrekking op de periode 2027–2041 en treedt in werking per 1 januari 2027. De structurele financiële effecten voor de meerjarenbegroting 2027 en verder zijn bij het opstellen van de Kadernota nog niet definitief.

De verwachting is dat het nieuwe gebouwenbeheerplan medio 2026 aan uw raad wordt aangeboden ter vaststelling. Bij die besluitvorming wordt uw raad tevens gevraagd een besluit te nemen over de financiële verwerking van het beheerplan in de meerjarenbegroting vanaf 2027.

5.6 Verbonden partijen

In de begroting 2027-2030 worden de begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen waarbij de gemeente Krimpenerwaard is aangesloten verwerkt.

Met de “financiële kaderstelling gemeenschappelijke regelingen Hollands-Midden” bepalen de gemeenten in de regio Hollands-Midden vooraf een uniform financieel kader voor de jaarlijks toe te passen prijsindexatie in de begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen in deze regio. De begrotingen van alle gemeenschappelijke regelingen waaraan de gemeente Krimpenerwaard deelneemt worden getoetst aan deze vastgestelde kaders. De kaders voor de begroting 2027 zijn op 30 oktober 2025 door de bestuurlijke werkgroep Financiële Kaderstelling Gemeenschappelijke regelingen van de gemeenten in Hollands Midden besproken.

De kaders voor de begroting 2027 betreffen:

- De indexering voor personele lasten bedraagt 4,53% en voor materiële lasten 2,6%. Deze indices zijn gebaseerd op de verwachtingen van het Centraal Planbureau voor 2027. Er is ook rekening gehouden met correcties voor de ontwikkelingen in de jaren 2025 en 2026.
- In de begrotingen en jaarrekeningen dient standaard een paragraaf op te worden genomen over de toepassing van de vastgestelde indexering. Deze paragraaf dient te worden verdeeld naar economische categorieën (percentage van personeel, materieel en overige) en een paragraaf met een analyse van de risico's in relatie tot de omvang van het weerstandsvermogen.

Voor de gemeenschappelijke regelingen waar de regiogemeenten bestuurlijk een meerderheid vormen gelden de afspraken als dwingend. Dit betreft de volgende gemeenschappelijke regelingen:

- Veiligheidsregio Hollands Midden
- Omgevingsdienst Midden-Holland
- Hecht
- Jeugd en Wmo Midden-Holland
- Regio Midden-Holland

De overige gemeenschappelijke regelingen waarbij de regiogemeenten geen meerderheid in het bestuur vormen maar waaraan de gemeente Krimpenerwaard wel deelneemt zijn geïnformeerd over de vastgestelde kaders. Daarbij zijn deze gemeenschappelijke regelingen er op gewezen dat hun begrotingen zullen worden getoetst aan de hiervoor genoemde kaders.

5.6.1 GR Regio Midden-Holland

De regio Midden-Holland gaat in 2026 over naar een versterkt regiobureau en werkt aan een strategische agenda. Personeel wat nu is ondergebracht bij de deelnemende gemeenten (ca. 7 fte) gaat over naar het regiobureau. Eerder is de formatie van de regio versterkt met 5,5 fte. Het regiobureau zal gevestigd worden in het Midden-Holland huis in Gouda en diverse diensten betrekken van het ook in dit huis gevestigde ODMH.

Dit heeft tot gevolg dat de omvang van de begroting van de regeling stijgt met de kosten voor het salaris, bijkomende kosten en kosten voor huisvesting, ICT en andere noodzakelijke diensten. In 2027 is de verwachting dat de strategische agenda is vastgesteld na overleg met alle raden en de drie integrale programmalijnen worden ingericht als basis voor het handelen van de regio.

5.7 Financiering

Om een goed beeld te krijgen van lange termijn-opgaven wordt vanaf 2023 een meerjaren investeringsplan (MIP) opgesteld. Het MIP wordt periodiek geactualiseerd als onderdeel van de begrotingscyclus en geeft vervolgens een actueel beeld van de investeringen die de komende jaren nodig zijn. Per onderliggend project is door de projectleiders een inschatting gemaakt van de start en de looptijd en de met het project gemoeide kosten. Dit leidt tot onderstaand overzicht.

• Investerings 2026	€ 97,5 miljoen
• Investerings 2027	€ 55,5 miljoen
• Investerings 2028	€ 40,7 miljoen
• Investerings 2029	€ 32,2 miljoen
• Investerings 2030	€ 23,8 miljoen
• Investerings 2031-2036	€ 129,6 miljoen
Totaal	€ 379,3 miljoen

Op basis van ervaringen weten we dat er voorafgaand aan of tijdens de uitvoering sprake kan zijn van tegenvallers of onvoorziene gebeurtenissen die ertoe leiden dat een project uitloopt in de tijd. Dit is ook van invloed op de omvang van de benodigde financiering. Om te voorkomen dat we rekening houden met meer externe financiering, en daarmee te hoge rentelasten, dan nodig, passen we op bovenstaande investeringsbedragen een correctie toe van 25%.

Voorgaande betekent dat we vooralsnog rekening houden met het aantrekken van langlopende geldleningen van in totaal ruim € 200 miljoen in de periode 2026-2030. Uitgangspunt daarbij is een kapitaalmarktrente van 3,2%. De jaarlijkse rentelasten die hieruit voortvloeien zijn meegenomen in de cijfers van deze kadernota. De huidige geopolitieke ontwikkelingen zijn ook van invloed op de kapitaalmarktrente en hiermee mogelijk ook op de uiteindelijk in de begroting op te nemen rentelasten.

Op grond van regelgeving wordt rente toegerekend (omgeslagen) aan taakvelden. De meest recente berekening resulteert in een omslagpercentage dat in lijn ligt met de 1,4% die is gehanteerd in de begroting 2026. Deze omslagrente wordt voorlopig gehanteerd voor de meerjarenbegroting 2027-2030. Voor alle gehanteerde uitgangspunten geldt dat deze bij het opstellen van de meerjarenbegroting 2027-2030 worden geactualiseerd. Indien dit tot aanpassingen leidt, worden deze meegenomen in de begroting.

De uitgangspunten en richtlijnen voor het treasurybeleid zijn vastgelegd in de Financiële verordening. De regels voor de uitvoering van de treasuryfunctie zijn opgenomen in het Treasurystatuut. In het statuut wordt onder andere inzicht gegeven in de inrichting en borging van de financieringsfunctie en de uitgangspunten van het risicobeheer.

5.7.1 Kengetallen

Het aantrekken van nieuwe geldleningen om de projecten in de komende jaren te kunnen financieren heeft ook effect op enkele financiële kengetallen.

De **netto schuldquote** geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft daarmee inzicht in de mate waarin rentelasten en aflossingen drukken op de exploitatieruimte. Door het aantrekken van nieuwe leningen neemt deze druk toe en stijgt de netto schuldquote. Een schuldquote tussen 90% en 130% wordt als hoog beschouwd.

De **solvabiliteit** geeft inzicht in de mate waarin een gemeente in staat is aan haar verplichtingen te voldoen en bestaat uit de hoogte van het eigen vermogen ten opzichte van het balanstotaal. Deze verhouding daalt als gevolg van het aantrekken van nieuwe geldleningen. Een solvabiliteit tussen 20% en 50% is neutraal. Daarnaast is een solvabiliteit $\geq 20\%$ één van de voorwaarden die worden gesteld om 10% van het surplus van de algemene reserve in te mogen zetten als structurele dekking in de begroting

In onderstaande tabel is, op basis van een aantal aannames, een inschatting opgenomen van de ontwikkeling van genoemde kengetallen voor de komende jaren. Hierin zijn de gevolgen van de verwachte toename van de leningenportefeuille als gevolg van geplande investeringen terug te zien. Hoe verder in de toekomst, hoe meer onzeker de gepresenteerde kengetallen zijn. Het gaat dan ook meer om het beeld, dan om het exacte percentage. Bij het opstellen van de meerjarenbegroting zullen we de kengetallen actualiseren en de verwachte ontwikkeling monitoren.

	2027	2028	2029	2030	...	2036
Netto Schuldquote	86%	100%	107%	111%	...	129%
Solvabiliteit	27%	24%	24%	23%	...	20%

5.8 Subsidies

Uw gemeenteraad heeft tijdens de begrotingsraad van november 2025 het subsidiebudget voor 2027 en verder vastgesteld. Het bedrag wordt jaarlijks geïndexeerd op basis van de septembercirculaire. Definitieve vaststelling volgt bij de begrotingsbehandeling. In dit geval betreft het de budgetruimte voor 2028. Dit budget vormt de basis voor de jaarlijkse subsidieverlening. Tevens heeft uw gemeenteraad het college gemandateerd tot het verdelen van dit budget over de diverse subsidieregelingen.

De basis voor de subsidieplafonds van het opvolgende jaar wordt gevormd door de vastgestelde plafonds van het jaar ervoor. Eventuele (incidentele) wijzigingen worden binnen de P&C-cyclus meegenomen. Voor instellingen die zich om uiteenlopende redenen niet lenen voor subsidiëring vanuit een van de subsidieregelingen wordt gewerkt met begrotingssubsidies.

5.9 Omgevingswet

Bij de komst van de Omgevingswet was al duidelijk dat deze stelselwijziging ingrijpende gevolgen heeft voor de gehele organisatie. Daarom is in eerdere jaren een financiële reservering getroffen om de noodzakelijke veranderingen organisatiebreed te kunnen ondersteunen. De beschikbare middelen zijn in het bijzonder bedoeld voor de inhuur van specialistische capaciteit die nodig is voor het opbouwen, actualiseren en beheren van het omgevingsplan. Het gaat hierbij onder meer om een GEO-specialist, planjurist, regelanalist/toepasbare regelspecialist en andere inhoudelijke experts die bijdragen aan de kwaliteit en uitvoerbaarheid van het plan. Daarnaast zijn financiële middelen gereserveerd voor projectmanagement en programmatische ondersteuning, onder andere voor de doorontwikkeling van de omgevingsvisie en de samenhang met andere beleidsprogramma's. Ook wordt geïnvesteerd in opleidingen, kennisoverdracht en interne begeleiding, zodat medewerkers in alle domeinen kunnen werken volgens de uitgangspunten van de Omgevingswet en de nieuwe werkwijzen duurzaam worden geborgd. Tot slot kan de reservering worden ingezet voor aanvullende activiteiten die voortkomen uit de verdere implementatie, zoals het verbeteren van gegevensbeheer, het versterken van participatieprocessen, het door ontwikkelen van interne werkprocessen en het waar nodig aanpassen van ondersteunende ICT-functionaliteiten.

We werken aan de verdere professionalisering en structurele inbedding van het nieuwe stelsel. De beleidscyclus onder de Omgevingswet borgen we structureel in de begroting. De implementatie vraagt een meerjarige programma-aanpak en extra capaciteit; de financiële consequenties worden richting de begroting nader uitgewerkt.

6. LOKALE HEFFINGEN

6.1 Onroerende-zaakbelastingen (OZB) en overige ongebonden heffingen

Onroerende-zaakbelastingen en toeristenbelasting zijn algemene belastingen. Dit betekent dat de opbrengsten van deze belastingen in de algemene middelen komen en vrij besteedbaar zijn. De gemeenteraad bepaalt waarvoor deze opbrengsten worden ingezet, de opbrengsten zijn niet gelabeld.

6.1.1 Onroerende-zaakbelastingen (OZB)

De OZB wordt geheven over de waarde van de onroerende zaken in de gemeente, de zogenoemde WOZ-waarde. De opbrengst, en niet de tarieven, van de OZB wordt jaarlijks verhoogd met de inflatie. Bij de OZB gaan we uit van de totale opbrengst van het voorgaande jaar bij een gelijkblijvend areaal.

6.1.2 Toeristenbelasting

Bij de toeristenbelasting wordt jaarlijks het tarief verhoogd op basis van de inflatiecorrectie. Vanaf 2026 wordt toeristenbelasting geheven voor alle overnachtingen tegen betaling (op land en op water) tegen hetzelfde tarief, dus voor overnachtingen op land en voor overnachtingen op water. Dit zou kunnen leiden tot een bijstelling van de begrote opbrengst.

6.2 Gebonden heffingen

Algemeen

Afvalstoffenheffing, rioolheffing, leges, lijkbezorgingsrechten, marktgelden, standplaatsgelden en havengelden zijn gebonden heffingen. Uitgangspunt is dat deze heffingen kostendekkend zijn, tenzij de tarieven dan aanzienlijk hoger zijn dan bij vergelijkbare gemeenten in de regio.

Kostendekkendheid houdt in dat de tarieven zodanig vastgesteld worden dat de geraamde baten niet uitgaan boven de geraamde lasten. Deze wettelijke eis van maximale kostendekkendheid betekent niet dat de afzonderlijke tarieven per heffing maximaal 100% kostendekkend mogen zijn. Een individueel tarief kan meer dan 100% kostendekkend zijn, maar daar staat dan een ander tarief met een lager percentage tegenover.

In de begroting nemen wij een overzicht op van de kostendekkendheid per heffing. De wijze van de berekening van de overhead bij de tarieven is bepaald in onze financiële verordening.

6.2.1 Afvalstoffenheffing

Bij de berekening van de tarieven voor de afvalstoffenheffing gaan we uit van 100% kostendekkende tarieven. Eventuele structurele gevolgen uit de tussenrapportages 2026 worden ook verwerkt in de tarieven 2027.

Het afval scheiden is een succes, maar leidt tot de zogenoemde diftar-paradox. De afname van het aantal ontgrendelingen van de inzamelcontainers en het aantal ledigingen van minicontainers leidt tot een daling van de variabele inkomsten (variabele tarief). Daar staan onvoldoende financiële opbrengsten tegenover. Dit kan ertoe leiden dat in de toekomst het vaste tarief meer zal moeten stijgen dan het variabele tarief om kostendekkende tarieven te hanteren.

Het kabinet heeft aangekondigd dat de afvalstoffenbelasting (de heffing op het verbranden van afval) en de daaraan gekoppelde CO₂-heffing de komende jaren significant zullen stijgen. Deze stijgingen zijn bedoeld om afvalverbranding te ontmoedigen en recycling te stimuleren. Daarom zijn er in het omgevingsprogramma Grondstoffen maatregelen opgenomen om te zorgen voor minder restafval. Een van deze maatregelen is het minder vaak ophalen van het restafval. Hiermee wordt de stijging van de afvalstoffenheffing beperkt. Tevens zal er veel aandacht worden besteed aan voorlichting en communicatie om het recyclen meer te stimuleren.

De ontwikkeling van het nieuwe afvalbrengstation is in volle gang. De grond is aangekocht en de rentelasten zijn al verwerkt in het tarief. De bouw van het brengstation neemt wat langer tijd in beslag en die kapitaallasten zien we pas terug in de tarieven van 2028.

6.2.2 Rioolheffing

Bij de berekening van de tarieven voor de rioolheffing gaan we uit van 100% kostendekkende tarieven. De gevolgen van de investeringen uit het Omgevingsprogramma Riolering en Klimaatadaptatie 2025-2028 worden meegenomen in de tarieven rioolheffing. Ook eventuele structurele gevolgen uit de tussenrapportages 2026 worden verwerkt in de tarieven 2027.

6.2.3 Leges

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 wordt de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) in stappen ingevoerd. Als eerste is deze wet gaan gelden voor nieuwbouw van bouwwerken waarvoor de gevolgen bij falen beperkt zijn (gevolgklasse 1). Dit betreft woningen en eenvoudige bedrijfsgebouwen.

De Wkb geldt nog niet voor verbouw van bouwwerken in gevolgklasse 1. Uit proefprojecten blijkt dat de kosten relatief hoog zijn. De minister gaat in overleg met gemeenten, kwaliteitsborgers en marktpartijen om tot een praktische oplossing te komen. Ook voor bouwwerken in gevolgklasse 2 (o.a. bibliotheken, gemeentehuizen, onderwijs- en woongebouwen) en gevolgklasse 3 (o.a. gebouwen hoger dan 70 meter, metrostations en ziekenhuizen) gaat de Wkb op een later moment gelden.

Bijstelling leges VTH

Naar aanleiding van de bijstelling in de 2e Tussentijdse rapportage 2025 is onderzocht in hoeverre de geraamde legesopbrengsten in het kader van de Omgevingswet structureel dan wel incidenteel van aard zijn. Er bestaat een onderscheid tussen een structureel basisniveau aan legesopbrengsten vanuit reguliere vergunningverlening en incidentele fluctuaties als gevolg van grotere projecten of pieken in bouwactiviteiten.

Richting de programmabegroting 2027 lopen er twee trajecten. Enerzijds verbeteren we het initiatievenproces om sneller en beter van initiatief tot aanvraag te komen. Daarnaast wordt de ramingsystematiek verder aangescherpt door structureel informatie te koppelen tussen de voortgang van projecten en vergunningverlening en de financiële prognoses. Daarmee ontstaat een beter onderbouwd inzicht in het initiatievenproces, de kosten van het initiatieven- en aanvraagproces, de verwachte legesopbrengsten en kunnen afwijkingen eerder worden gesignaleerd en bestuurlijk worden betrokken. We werken hierbij aan een systeem van 100% kostendekkendheid.

6.2.4 Havengelden

Havengelden worden geheven voor het gebruik van de havens en de aangeboden voorzieningen.

6.2.5 Markt- en standplaatsgelden

Marktgeden worden geheven voor het hebben van een standplaats op een (gewoonlijk periodiek gehouden) markt. Dit zijn de dag- of weekmarkten waar bijvoorbeeld eetwaren en textielwaren voor consumenten te koop zijn.

Met ingang van 2026 worden ook standplaatsgelden geheven. Standplaatsgelden worden geheven voor het hebben van een standplaats buiten de markt en op een voor de openbare dienst bestemde en aangewezen (stand)plaats.

6.2.6 Lijkbezorgingsrechten

Ook voor de lijkbezorgingsrechten geldt dat deze niet meer dan 100% kostendekkend mogen zijn. In de gemeente Krimpenerwaard ligt de kostendekkendheid daar ruim onder. In 2025 was de kostendekkendheid begroot op 58% maar in 2026 zijn er bezuinigingen doorgevoerd waardoor de kostendekkendheid nu inmiddels uitkomt op 68%. Indien gewenst kan de kostendekkendheid verhoogd worden door bijvoorbeeld een stijging van de tarieven.

6.3 Ondernemersfondsen

Ondernemers in een winkelgebied of een bedrijventerrein kunnen voor het financieren van gezamenlijke initiatieven een lokaal ondernemersfonds oprichten. Financiering kan in de vorm van een BIZ-heffing op grond van de Wet op de bedrijveninvesteringszones (Wet BIZ). Als de gemeente akkoord gaat met het door de ondernemers opgestelde BIZ-plan en er is voldoende draagvlak, heft de gemeente een BIZ-bijdrage van de ondernemers in het betreffende gebied. De gemeente keert de opbrengst uit aan de BIZ-stichting.

Wij hebben een BIZ Bergambacht Centrum (2026-2030), een BIZ Bergambacht Bedrijventerrein De Wetering (2026-2030) en een BIZ Schoonhoven Centrum (2024-2028).

6.4 Overzicht lokale lastendruk

6.4 Overzicht lokale lastendruk

Bij de lokale lastendruk nemen we de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing mee in de berekening. In onderstaand overzicht worden de woonlasten 2026 van Krimpenerwaard vergeleken met omliggende gemeenten. Deze woonlasten zijn berekend met behulp van de Lokale Lasten Calculator 2026 van het COELO (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden). Bij de berekening is uitgegaan van de gemiddelde WOZ-waarde, een tweepersoonshuishouden met een gemiddelde hoeveelheid afval en bij de rioolheffing van een gemiddeld waterverbruik indien het tarief bepaald wordt door het waterverbruik.

In de tabel is te zien dat de woonlasten in de gemeente Krimpenerwaard, zowel regionaal gezien als ten opzichte van het landelijk gemiddelde nog altijd relatief laag zijn, zonder dat dit ten koste gaat van ons voorzieningenniveau.

Het Rijk en gemeenten praten over een nieuwe of aangepaste financieringssysteem. De wens is om tot een nieuwe wijze van bekostigen te komen, waarbij verruiming van het lokale belastinggebied een te onderzoeken onderdeel is.

2026				
Gemeente	OZB	afvalstoffenheffing	rioolheffing	woonlasten
Krimpenewaard	€443	€303	€289	€1.035
Bodegraven-Reeuwijk	€602	€455	€338	€1.395
Gouda	€448	€393	€573	€1.415
Krimpen aan den IJssel	€423	€420	€280	€1.123
Lopik	€661	€344	€315	€1.320
Molenlanden	€391	€477	€250	€1.118
Nieuwkoop	€539	€364	€244	€1.147
Oudewater	€579	€285	€444	€1.308
Waddinxveen	€435	€393	€251	€1.079
Zuidplas	€508	€347	€235	€1.090
Landelijk gemiddelde	€470	€359	€240	€1.069

7. STRUCTUREEL SLUITENDE BEGROTING

Bij de behandeling en vaststelling van de meerjarenbegroting 2026-2029 op 11 november 2025 heeft uw gemeenteraad besloten tot de inzet van een flink aantal bezuinigingsmaatregelen. Door inzet van deze maatregelen, oplopend tot ruim € 3,3 miljoen, is het gelukt om een meerjarenbegroting structureel sluitend te maken in de jaarschijf 2029.

Zoals uit de deze kadernota wel blijkt, is er nog steeds sprake van grote meerjarige financiële uitdagingen. Dit maakt dat de tot nu toe ingezette bezuinigingsmaatregelen niet voldoende ruimte opleveren om ook de meerjarenbegroting 2027-2030 structureel te kunnen sluiten. Voor een aantal van de nieuwe aanvragen geldt dat de mogelijkheden van eventuele dekking nog verder worden onderzocht en uitgewerkt richting de begroting.

Het voorstel is om voor de dekking van de verwachte tekorten uit te gaan van de volgende mogelijkheden:

- Inzet van de volgende maatregelen op de in november 2025 door de gemeenteraad vastgestelde lijst van bezuinigingsmaatregelen
- Inzet van 10% van het surplus van Algemene reserve vrij vermogen
- Verhogen van de opbrengst ozb
- Een combinatie van bovenstaande mogelijkheden

Ten aanzien van de lijst met bezuinigingsmaatregelen geldt wel dat deze richting de begroting nog geactualiseerd wordt. Het kan zijn dat onderliggende bedragen en aantallen ten opzichte van een jaar geleden wat afwijken.

BIJLAGE

Bijlage 1 – Aanvragen en bijstellingen

1.1 Exploitatie

Bestuur en ondersteuning				
(x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Structureel	484	-515	-1.198	-1.708
Bijdrage gemeenschappelijke regelingen				
Vooruitlopend op de ontvangst van de begrotingen 2027 van de gemeenschappelijke regelingen houden we rekening met een toename van de bijdrage met ongeveer 4%. Dit is conform de afspraken die hierover binnen de Financiële Kaderstelling Gemeenschappelijke Regelingen zijn gemaakt.	-745	-740	-733	-733
Indexering baten				
En vindt een aanpassing van de inkomsten plaats op basis van inflatiecorrectie zoals die is opgenomen in de meicirculaire 2026 van het Gemeentefonds. Net als aan de uitgavenkant hanteren we in deze kadernota vooralsnog het in het CEP gepresenteerde prijsindexcijfer van 2,5% voor 2027 om de baten mee aan te passen. We hebben onder andere de baten voor Ozb, riool- en afvalstoffenheffing in de berekening betrokken.	900	900	900	900
Indexering lasten				
Er vindt een aanpassing van de uitgaven plaats op basis van de inflatiecorrectie zoals die is opgenomen in de meicirculaire 2026 van het Gemeentefonds. Het Centraal Planbureau (CPB) heeft in maart 2026 het Centraal Economisch Plan (CEP) gepubliceerd. Hierin gaat het CPB voor de jaarschijf 2027 uit van een indexering van de prijzen met 2,5% ten opzichte van 2026. In deze kadernota hanteren wij vooralsnog deze prijsindex.	-2.500	-2.500	-2.500	-2.500
Indexering voorziening gebouwenbeheer				
Om te anticiperen op toekomstige areaaluitbreidingen en prijsstijgingen ten opzichte van het huidige beheerplan worden hiervoor lasten opgenomen ter grootte van respectievelijk 1% en 2,5% van de jaarlijkse toevoeging aan de voorziening.	-54	-54	-54	-54
Algemene uitkering				
Op basis van de in het Centraal Economisch Plan 2026 gepresenteerde verwachte indexering hebben we een voorzichtige inschatting gemaakt van de verwachte stijging voor de jaren 2027 tot en met 2030. Hierin zitten nog geen aanpassingen van aantallen, aanpassingen van rekentarieven WOZ etc. Voor onze gemeente betekent dit een aanpassing ca € 3 miljoen. Vooruitlopend op de komende meicirculaire is deze aanpassing al meegenomen in deze kadernota.	3.611	3.453	3.015	3.101
Gevolgen Cao				
Er vindt een aanpassing van de salarislasteren plaats op basis van de verwachte ontwikkeling van de loonvoet sector overheid zoals die is opgenomen in de meicirculaire 2026 van het Gemeentefonds. Het Centraal Planbureau (CPB) heeft in maart 2026 het Centraal Economisch Plan (CEP) gepubliceerd. Hierin gaat het CPB voor de jaarschijf 2027 uit van een stijging van de lonen met 4% ten opzichte van 2026. Op grond van de lopende cao is in de begroting vanaf 2027 al rekening gehouden met een stijging van de salarislasteren met 1,6%. Daarom hanteren we in deze kadernota vooralsnog een stijging van 2,4%.	-1.100	-1.100	-1.100	-1.100
Rentelasteren				
Op basis van de investeringsplanning voor de komende jaren is de liquiditeitsbehoefte geïnventariseerd en zijn de aan te trekken leningen hierop aangepast. In combinatie met het feit dat in 2025 geen langlopende geldleningen zijn aangetrokken, leidt dit op de kortere termijn tot lagere verwachte rentelasteren. Vanaf 2029 stijgen de verwachte rentelasteren weer.	930	102	-45	-559

(x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Lidmaatschap P-10 gemeenten				
De gemeente Krimpenerwaard is lid geworden van de P10: een samenwerking van 34 plattelandsgemeenten in Nederland. De speerpunten van de P10 sluiten inhoudelijk goed aan bij het toekomstperspectief Vitaal Krimpenerwaard. Met dit lidmaatschap is het mogelijk sneller kennis uit te wisselen en is er beter toegang te krijgen tot de VNG, Rijk en EU. Dit betekent een versterking van de bestuurlijke slagkracht en netwerk van de gemeente om zo beter voor ons belang op te komen. Daarnaast biedt het netwerk "kennisuitwisseling, ontmoeting en inspiratie" en het vergroten van het netwerk van de ambtelijke organisatie. Het betreft hier alleen de lidmaatschapskosten van de P10, niet de kosten van personele inzet. Afgesproken is het lidmaatschap na 3 jaar (begin 2030) te evalueren.	-20	-20	-20	-20
Periodiek Arbeidsgezondheidskundig Onderzoek				
Volgens de ARBO wet zijn we verplicht een PAGO frequent aan te bieden en ook frequent een Risico Inventarisatie & Evaluatie (RI&E) uit te voeren. Uit de RI&E (2024) zijn geen grote gezondheidsrisico's naar voren gekomen, tegelijkertijd moeten we voldoen aan de ARBOWet en hebben we de wens een goed werkgever te zijn. Het voorstel is daarom dat elke medewerker eens per 5 jaar recht heeft op een PAGO, vanaf komend jaar. Daarnaast zullen we de RI&E ook moeten blijven herhalen. Als we uitgaan van een totale deelname aan de PAGO van 80 % (over 5 jaar) en eens per 5 jaar een RI&E, dan betekent dit een structurele toename van 30 k aan ARBO budget. Medewerkers in functies die een grotere fysieke component hebben, denk aan de collega's van de buitendienst, kunnen indien gewenst vaker een PAGO krijgen	-30	-30	-30	-30
Vervanging wagenpark 2027-2030 (afschrijving)				
Conform het meerjarenvervangingsplan wordt een deel van het gemeentelijke wagenpark vervangen om de continuïteit, veiligheid en doelmatigheid van de bedrijfsvoering te borgen. Indien technisch en operationeel mogelijk gaan we over tot de aanschaf van elektrisch materieel zodat wij invulling geven aan de duurzaamheidsdoelstellingen.	0	-158	-263	-335
Vervanging materieel 2027-2030 (afschrijving)				
Conform het Meerjaren Onderhoudsplan (MJOP) zetten wij in op tijdige vervanging van materieel om continuïteit en doelmatige afschrijving te borgen. Indien technisch en operationeel mogelijk gaan we over tot de aanschaf van elektrisch materieel zodat wij invulling geven aan de duurzaamheidsdoelstellingen.	0	-30	-30	-40
Preventie onrechtmatige aanbestedingen				
Ter voorkoming van onrechtmatige aanbestedingen heeft Berenschot een voorlopige analyse gemaakt van onze inkoopfunctie. Zij adviseren de capaciteit bij de sectie Inkoop onderdeel team JZ uit te breiden. Vooruitlopend op de definitieve analyse vragen we nu om tijdelijke uitbreiding van de formatie om inzicht te krijgen wat structureel nodig is.	-186	0	0	0
MJOP ICT 2027-2029 (afschrijving)				
Dit MJOP ICT is bestemd voor ICT hardware vervangingen. Voor de jaren 2027-2029 staan veel vervangingen op de planning. Deze investeringsbedragen zijn benodigd om deze vervangingen te realiseren.	0	-154	-321	-363
Energieopslagsysteem gemeentekantoor Bergambacht (afschrijving)				
Het nieuwe gemeentekantoor in Bergambacht wordt zonder een extern energieopslagsysteem gerealiseerd. Dit ligt in lijn met het programma van eisen voor het nieuwe gemeentekantoor. Na het vaststellen van het programma van eisen zijn er veranderingen in wetgeving en op de energiemarkt ontstaan. Gezien de salderingsregeling per 1-1-2027 komt te vervallen, de huidige energieontwikkeling op de energiemarkt en in het kader van netcongestie, wordt geadviseerd om naast het nieuwe gemeentekantoor een extern energieopslagsysteem in de vorm van een accupakket te realiseren. Hiervoor is een investeringsbedrag nodig van € 235.000 excl. BTW.	0	-16	-16	-16
Leren en opleidenbudget				
Het is voor onze organisatie belangrijk om te investeren in de ontwikkeling van medewerkers. Volgens het A&O fonds is een percentage van 1,6 procent van de loonkosten als budget voor L&O een gemiddeld budget voor gemeenten.	-100	-100	-100	-100

(x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Het voorstel is om het budget te verhogen met € 100.000. Hiermee komt het budget dan op 1,6% van de loonsom. Er zijn twee componenten die maken dat dit nodig is: Er worden dit jaar meer kosten verwacht door trainingen in kader van de omgevingswet. Dit zijn prijzige trainingen (beperkt aantal aanbieders). En teams zijn serieuzer aan de slag gegaan met teamontwikkeling. Dit is in lijn met de visie op leren en ontwikkelen en draagt bij aan behoud van medewerkers en effectiviteit van de organisatie. .				
MJOP ICT 2027-2029 (dekking reserve ICT)				
Dit MJOP ICT is bestemd voor ICT hardware vervangingen. Voor de jaren 2027-2029 staan veel vervangingen op de planning. Deze investeringsbedragen zijn benodigd om deze vervangingen te realiseren.	0	154	321	363
Positionering gemeente				
We werken aan de positionering van de gemeente, inzet op regionale samenwerking en de lobbystrategie. Hiervoor is het nodig dat we inzetten op extra capaciteit ten behoeve van strategische advisering en communicatie. Een eerste inschatting is dat dit 1,5 fte vraagt. Verwacht wordt dat deze structurele inzet zich uit zal betalen in extra inkomsten, in de vorm van subsidies.	-222	-222	-222	-222
Eindtotaal	484	-515	-1.198	-1.708

Veiligheid

Voor dit programma zijn geen aanvullende aanvragen opgenomen.

Verkeer, vervoer en waterstaat				
(x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Structureel	-39	-72	-91	-110
Verkeersveiligheidsmaatregelen project Capellelaan in Ammerstol				
Voor de toepassing van een GOW30-weginrichting in het IBOR-project Capellelaan in Ammerstol wordt een investeringskrediet van €440.000 aangevraagd. De gemeente streeft ernaar binnen de bebouwde kom zowel op erftoegangswegen als op gebiedsontsluitingswegen een snelheidsregime van 30 km/h te realiseren. Door in dit project een 30 km/h weginrichting toe te passen, wordt werk met werk gecombineerd en wordt aangesloten bij het, nog vast te stellen, Omgevingsprogramma Mobiliteit (OPM).	0	-11	-11	-11
Uitbesteden gladheidsbestrijding				
Het college heeft besloten de gladheidsbestrijding vanaf het komende seizoen extern te organiseren. Door deze wijziging vervallen aan de gemeentelijke kant een aantal structurele werkzaamheden en verantwoordelijkheden. Hierdoor kan de nieuwe werkwijze binnen de bestaande middelen worden opgevangen. Met deze aanpak borgt het college continuïteit, kwaliteit en tijdige inzet bij gladheidsbestrijding, terwijl de druk op de betrokken medewerkers hiermee wordt verminderd.	-39	-39	-39	-39
Verkeersmaatregelen Tussenlanen in Bergambacht (afschrijving)				
Voor het toepassen van verkeersmaatregelen in het (IBOR-)project Tussenlanen in Bergambacht wordt een investeringskrediet van €110.000 aangevraagd. Deze maatregelen dragen bij aan het realiseren van een veilige en toekomstbestendige inrichting van de openbare ruimte. Waar mogelijk wordt werk met werk gecombineerd, zodat de uitvoering aansluit bij de gemeentelijke ambitie om binnen de bebouwde kom een uniform en verkeersveilig snelheidsregime te hanteren. Hiermee wordt tevens aangesloten bij de beleidsrichting zoals opgenomen in het, nog vast te stellen, Omgevingsprogramma Mobiliteit (OPM).	0	-3	-3	-3
Groot onderhoud / vervangingen Openbare verlichting 2027-2030 (afschrijving)				
De aanvraag valt binnen het vastgestelde IBOR 2 beleid. De definitieve financiële consequenties worden verwerkt bij de vaststelling van het IBOR 3 en meegenomen in de begroting 2027. De vervanging wordt geactiveerd en over een periode van 25 tot 40 jaar afgeschreven. Dit leidt tot afschrijvings- en rentelasten in de exploitatie.	0	-12	-24	-36
Vervangingen Civiele kunstwerken 2027-2030 (afschrijving)				
De aanvraag valt binnen het vastgestelde IBOR 2 beleid. De definitieve financiële consequenties worden verwerkt bij de vaststelling van het IBOR 3 en meegenomen in de begroting 2027. De vervanging wordt geactiveerd en over een periode van 25 tot 40 jaar afgeschreven. Dit leidt tot afschrijvings- en rentelasten in de exploitatie.	0	-7	-14	-21
Eindtotaal	-39	-72	-91	-110

Economie

Voor dit programma zijn geen aanvullende aanvragen opgenomen.

Onderwijs, sport, cultuur en recreatie				
(x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Structureel	0	-269	-269	-812
Dodenherdenking onderdeel van subsidie Cultuur				
Per 2027 kunnen Oranjeverenigingen voor de kosten m.b.t. organisatie van een Dodenherdenking aanvragen via de subsidieregeling Cultuur. Voorheen werden deze kosten via het Kabinet bekostigd.	-10	-10	-10	-10
Dodenherdenking onderdeel van subsidie Cultuur (dekking exploitatie)				
Per 2027 kunnen Oranjeverenigingen voor de kosten m.b.t. organisatie van een Dodenherdenking aanvragen via de subsidieregeling Cultuur. Voorheen werden deze kosten via het Kabinet bekostigd.	10	10	10	10
IDO en IDO+ toevoegen aan Begrotingssubsidie				
De SPUK IDO en de IDO+ worden met ingang van het subsidiejaar 2027 toegevoegd aan de Begrotingssubsidie van de Bibliotheek.	-91	-91	-91	-91
IDO en IDO+ toevoegen aan Begrotingssubsidie (dekking exploitatie)				
De SPUK IDO en de IDO+ worden met ingang van het subsidiejaar 2027 toegevoegd aan de Begrotingssubsidie van de Bibliotheek.	91	91	91	91
IHP 1.0 - Kiezel en Kei (nieuwbouw) - SCH (afschrijving)				
De raad heeft op 6 februari 2024 het geactualiseerde Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) vastgesteld. Hierin is onder meer een meerjarenplanning opgesteld voor nieuwbouw en renovaties van de schoolgebouwen in Krimpenerwaard. De raad heeft tegelijkertijd met de vaststelling van het IHP besloten om de financiële gevolgen van deze meerjarenplanning vanaf kadernota 2025 te verwerken in de P&C-documenten. Jaarlijks wordt een actuele inschatting gemaakt van het benodigde investeringsbudget en de periode waarin realisatie plaatsvindt. Dat is voor nu het uitgangspunt om financieel te verwerken. In de praktijk van de uitvoering van projecten zal blijken of hier afwijkingen ontstaan (vertraging / versnelling).	0	0	0	-270
IHP 2.0 - Driestar college (renovatie) - LKK (afschrijving)				
De raad heeft op 6 februari 2024 het geactualiseerde Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) vastgesteld. Hierin is onder meer een meerjarenplanning opgesteld voor nieuwbouw en renovaties van de schoolgebouwen in Krimpenerwaard. De raad heeft tegelijkertijd met de vaststelling van het IHP besloten om de financiële gevolgen van deze meerjarenplanning vanaf kadernota 2025 te verwerken in de P&C-documenten. Jaarlijks wordt een actuele inschatting gemaakt van het benodigde investeringsbudget en de periode waarin realisatie plaatsvindt. Dat is voor nu het uitgangspunt om financieel te verwerken. In de praktijk van de uitvoering van projecten zal blijken of hier afwijkingen ontstaan (vertraging / versnelling).	0	0	0	-273
Indexering subsidieplafonds 2028				
Bij de begrotingsraad voor de begroting 2027 zullen tevens de subsidieplafonds voor 2028 worden vastgesteld. Daarvoor moeten de huidige subsidieplafonds van 2027 worden verhoogd met een indexpercentage voor het boekjaar 2028.	0	-269	-269	-269
Eindtotaal	0	-269	-269	-812

Sociaal Domein				
(x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Structureel	-725	-325	-325	-325
Eigen bijdrage Wmo				
De invoering van de inkomensafhankelijk eigen bijdrage schuift op naar 1 januari 2028. Reden is enerzijds dat het traject om de wet te wijzigen eerst controversieel was verklaard als gevolg van de kabinetswissel. Anderzijds neemt het nu meer tijd in beslag neemt dan oorspronkelijk gepland, waardoor eerst 2026 en daarna 2027 niet haalbaar blijken. Aan de invoering van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage is een uitname uit het gemeentefonds gekoppeld per 2028. Door het opschuiven van de invoering, betekent dat in de begroting een nadeel van € 500.000 in 2027 en € 100.000 in de jaren erna. Hier tegenover staat wel een lagere uitname uit het gemeentefonds. De inkomensafhankelijke eigen bijdrage is een van de belangrijkste maatregelen om de gemeentelijke Wmo-dienstverlening beschikbaar te houden voor inwoners die hulp en ondersteuning het hardst nodig hebben en niet vanuit 'eigen kracht' kunnen organiseren.	-500	-100	-100	-100
Uitbreiding subsidiebudget SPT				
De inzet binnen de Integrale toegang die het SPT uitvoert alsmede de huur voor 3 locaties wordt financieel ondergebracht binnen de begrotingssubsidie. De mutatie hiervoor verloopt budgetneutraal ten laste van het budget van de Integrale Toegang.	-530	-530	-530	-530
Extra capaciteit uitvoering				
De caseload Participatiewet is in twee jaar gestegen van 791 naar 940 dossiers, terwijl de complexiteit van de casuïstiek blijft toenemen. Daarnaast vragen de Participatiewet in Balans en de uitvoering van de RooO (meer in lijn met de Participatiewet, o.a. eigen bijdrage, invordering en terugvordering) om extra inzet. De verwachting is dat het klantenbestand verder groeit door de achterstand in de taakstelling, de instroom van statushouders en de overgang van de RooO richting de Participatiewet. De huidige caseload per medewerker aan zowel de inkomens- als werkkant is te hoog, waardoor taken blijven liggen en onvoldoende kan worden ingespeeld op wetswijzigingen, klant-in-beeldgesprekken en rechtmatigheidsonderzoeken. De aangevraagde extra formatie is noodzakelijk om nu de wettelijke taken zorgvuldig uit te voeren, maar is nog niet voldoende om ook de verwachte toekomstige groei op te vangen.	-225	-225	-225	-225
Uitbreiding subsidiebudget SPT (dekking exploitatie)				
De inzet binnen de Integrale toegang die het SPT uitvoert alsmede de huur voor 3 locaties wordt financieel ondergebracht binnen de begrotingssubsidie. De mutatie hiervoor verloopt budgetneutraal ten laste van het budget van de Integrale Toegang.	530	530	530	530
Eindtotaal	-725	-325	-325	-325

Volksgezondheid en milieu				
(x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Incidenteel	-1.500	0	0	0
NNN- gebiedsovereenkomst				
De gemeente heeft samen met het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, de regie over de ontwikkeling van 2.250 hectare Natuurnetwerk Nederland samenhangende opgaven in hun buitengebied. De provincie Zuid-Holland fungeert als opdrachtgever. In 2020 zijn in een tweede addendum op de Gebiedsovereenkomst afspraken gemaakt over het risico van overschrijding van het totaalbudget van € 95,1 miljoen. Er is afgesproken dat bij een overschrijding van het budget tot € 4 miljoen 50% voor rekening is van de provincie is en 50% voor rekening van de uitvoerende partijen (gemeente 75% en hoogheemraadschap 25%). In het geval de overschrijding meer dan € 4 miljoen bedraagt, komt het meerdere ten laste van de provincie. Op basis van dit addendum heeft de gemeente sinds 2021 een risicoreservering opgenomen van € 1,5 miljoen. 2026 is naar verwachting het afrondingsjaar voor de werkzaamheden m.b.t. deze samenhangende opgaven. Het is al duidelijk dat er sprake is van een overschrijding van meer dan € 4 miljoen. In 2027 volgt de definitieve eindafrekening, waarmee de gemeente ook de overeengekomen maximale bijdrage van € 1,5 miljoen incidenteel zal moeten betalen. Financieel: Voorgesteld wordt om deze incidentele bijdrage te dekken ten laste van de Algemene reserve vrij vermogen.	-1.500	0	0	0
Structureel	0	0	0	0
Uitvoering omgevingsprogramma afval en grondstoffen				
De structurele middelen zijn nodig voor de uitvoering van het vastgestelde programma voor afval en grondstoffen. Hiermee geven we invulling aan de gezamenlijke opgave om de overgang naar een circulaire economie te versnellen en grondstoffen beter te behouden. De maatregelen richten zich op het terugdringen van restafval, het verbeteren van recycling en het stimuleren van hergebruik. Dit draagt niet alleen bij aan het realiseren van de beleidsdoelen, maar ook aan het beheersen van kosten voor afvalverwerking, belastingen en toekomstige heffingen. Zo wordt de financiële druk op de afvalstoffenheffing voor inwoners beperkt. De variabele tarieven voor de afvalstoffenheffing stijgen doordat er minder ledigingen zijn als gevolg van het laag frequent inzamelen. Maar de inzamelingskosten en de verwerkingskosten zullen dalen door deze maatregel en er wordt er een meeropbrengst verwacht voor o.a. PMD en papier.	-228	-228	-228	-228
Uitvoering omgevingsprogramma afval en grondstoffen (dekking tarief afvalstoffen)				
De structurele middelen zijn nodig voor de uitvoering van het vastgestelde programma voor afval en grondstoffen. Hiermee geven we invulling aan de gezamenlijke opgave om de overgang naar een circulaire economie te versnellen en grondstoffen beter te behouden. De maatregelen richten zich op het terugdringen van restafval, het verbeteren van recycling en het stimuleren van hergebruik. Dit draagt niet alleen bij aan het realiseren van de beleidsdoelen, maar ook aan het beheersen van kosten voor afvalverwerking, belastingen en toekomstige heffingen. Zo wordt de financiële druk op de afvalstoffenheffing voor inwoners beperkt. De variabele tarieven voor de afvalstoffenheffing stijgen doordat er minder ledigingen zijn als gevolg van het laag frequent inzamelen. Maar de inzamelingskosten en de verwerkingskosten zullen dalen door deze maatregel en er wordt er een meeropbrengst verwacht voor o.a. PMD en papier.	228	228	228	228
Eindtotaal	-1.500	0	0	0

Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

(x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Structureel	-630	-630	-630	-630
Inzet van doorstromingsinstrumenten				
Voor de uitvoering van de woonvisie is extra inzet nodig om doorstroming op de woningmarkt te bevorderen. Hiervoor wordt voorgesteld om structureel € 50.000 te reserveren, voor het ontwikkelen en uitvoeren (in samenspraak met de woningcorporaties) van een instrumentenkoffer. Over de exacte inhoud van deze instrumentenkoffer wordt voor de vaststelling nog overlegd met college en raad.	-50	-50	-50	-50
Inhuur t.b.v. realisatie wonen en bedrijventerreinen				
De gemeente Krimpenerwaard heeft de ambitie om 4.000 woningen te bouwen tot 2040. De woningbouwopgave vraagt structurele versterking van de gemeentelijke organisatie op het gebied van beleid, projectmanagement, uitvoering en ondersteuning. Richting de begroting wordt een nadere onderbouwing uitgewerkt; een eerste inschatting is dat het organisatiebreed om een substantiële uitbreiding van de formatie vraagt voor de komende 15-20 jaar. Vooruitlopend wordt voorgesteld om voor 2027-2030 € 500.000 te reserveren voor het stimuleren van woningbouw. Dit biedt de ambtelijke organisatie de flexibiliteit om te doen wat nodig is. Conform het Integrale Afstemming Projecten (IAP) blijft de lijn dat de ambtelijke inzet voor concrete projecten wordt doorgerekend aan de projectontwikkelaar. Voor complexe ruimtelijke vraagstukken is regelmatig specialistische externe expertise nodig (bijv. kostenverhaal, onderzoek of strategisch advies). Indien hiervoor geen centraal budget beschikbaar is, wordt voorgesteld om een structureel adviesbudget van € 50.000 per jaar op te nemen. Daarnaast blijven we alert op subsidiemogelijkheden, zo hebben we in 2026 ook weer ingeschreven op de "vliegende brigade" subsidie van de provincie Zuid Holland. We proberen het gebruik van het budget dus wel te minimaliseren. Daarnaast willen we gereed staan om nieuwe woningbouwprojecten te kunnen starten als er nieuwe initiatieven zijn van ontwikkelaars.	-580	-580	-580	-580
Eindtotaal	-630	-630	-630	-630

1.2 Investeringsen

De in het onderstaande genoemde investeringsbedragen hebben niet direct invloed op het saldo van de exploitatie. De investeringen worden in een aantal jaren afgeschreven en dit leidt tot jaarlijkse kapitaallasten (rente + afschrijving) die in de exploitatie worden meegenomen. Voor een aantal investeringen geldt dat de kapitaallasten kunnen worden gedekt, ten laste van reserves, tarieven of anderszins. Eventuele dekking is bij de toelichting op de investering aangegeven

Bestuur en organisatie				
(x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Incidenteel	-2.230	-1.300	-777	-190
Energieopslagsysteem gemeentekantoor Bergambacht				
Het nieuwe gemeentekantoor in Bergambacht wordt zonder een externe energieopslagsysteem gerealiseerd. Dit ligt in lijn met het programma van eisen voor het nieuwe gemeentekantoor. Na het vaststellen van het programma van eisen zijn er veranderingen in wetgeving en op de energiemarkt ontstaan. Gezien de salderingsregeling per 1-1-2027 komt te vervallen, de huidige energieontwikkeling op de energiemarkt en in het kader van netcongestie, wordt geadviseerd om naast het nieuwe gemeentekantoor een externe energieopslagsysteem in de vorm van een accupakket te realiseren. Hiervoor is een investeringsbedrag nodig van € 235.000 excl. BTW.	-235	0	0	0
MJOP ICT 2027-2029				
Dit MJOP ICT is bestemd voor ICT hardware vervangingen. Voor de jaren 2027-2029 staan veel vervangingen op de planning. Deze investeringsbedragen zijn benodigd om deze vervangingen te realiseren.	-495	-500	-127	0
Vervanging wagenpark 2027-2030				
Conform het meerjarenvervangingsplan wordt een deel van het gemeentelijke wagenpark vervangen om de continuïteit, veiligheid en doelmatigheid van de bedrijfsvoering te borgen. Indien technisch en operationeel mogelijk gaan we over tot de aanschaf van elektrisch materieel zodat wij invulling geven aan de duurzaamheidsdoelstellingen.	-1.200	-800	-550	0
Vervanging materieel 2027-2030				
Conform het Meerjaren Onderhoudsplan (MJOP) zetten wij in op tijdige vervanging van materieel om continuïteit en doelmatige afschrijving te borgen. Indien technisch en operationeel mogelijk gaan we over tot de aanschaf van elektrisch materieel zodat wij invulling geven aan de duurzaamheidsdoelstellingen.	-300	0	-100	-190
Eindtotaal	-2.230	-1.300	-777	-190

Veiligheid

Voor dit programma zijn geen aanvullende investeringen opgenomen.

Verkeer, vervoer en waterstaat

(x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Incidenteel	-6.584	-6.034	-6.034	-6.034
Verkeersveiligheidsmaatregelen project Capellelaan in Ammerstol				
Voor de toepassing van een GOW30-weginrichting in het IBOR-project Capellelaan in Ammerstol wordt een investeringskrediet van €440.000 aangevraagd. De gemeente streeft ernaar binnen de bebouwde kom zowel op erftoegangswegen als op gebiedsontsluitingswegen een snelheidsregime van 30 km/h te realiseren. Door in dit project een 30 km/h weginrichting toe te passen, wordt werk met werk gecombineerd en wordt aangesloten bij het, nog vast te stellen, Omgevingsprogramma Mobiliteit (OPM).	-440	0	0	0
Verkeersmaatregelen Tussenlanen in Bergambacht				
Voor het toepassen van verkeersmaatregelen in het (IBOR-)project Tussenlanen in Bergambacht wordt een investeringskrediet van €110.000 aangevraagd. Deze maatregelen dragen bij aan het realiseren van een veilige en toekomstbestendige inrichting van de openbare ruimte. Waar mogelijk wordt werk met werk gecombineerd, zodat de uitvoering aansluit bij de gemeentelijke ambitie om binnen de bebouwde kom een uniform en verkeersveilig snelheidsregime te hanteren. Hiermee wordt tevens aangesloten bij de beleidsrichting zoals opgenomen in het, nog vast te stellen, Omgevingsprogramma Mobiliteit (OPM).	-110	0	0	0
IBOR 2027-2030				
De aanvraag past binnen het vastgestelde IBOR 2 beleid. De definitieve financiële consequenties worden verwerkt bij de vaststelling van het IBOR 3 en meegenomen in de begroting 2027.	-5.204	-5.204	-5.204	-5.204
Groot onderhoud / vervangingen Openbare verlichting 2027-2030				
De aanvraag valt binnen het vastgestelde IBOR 2 beleid. De definitieve financiële consequenties worden verwerkt bij de vaststelling van het IBOR 3 en meegenomen in de begroting 2027. De vervanging wordt geactiveerd en over een periode van 25 tot 40 jaar afgeschreven. Dit leidt tot afschrijvings- en rentelasten in de exploitatie.	-430	-430	-430	-430
Vervangingen Civiele kunstwerken 2027-2030				
De aanvraag valt binnen het vastgestelde IBOR 2 beleid. De definitieve financiële consequenties worden verwerkt bij de vaststelling van het IBOR 3 en meegenomen in de begroting 2027. De vervanging wordt geactiveerd en over een periode van 25 tot 40 jaar afgeschreven. Dit leidt tot afschrijvings- en rentelasten in de exploitatie.	-400	-400	-400	-400
Eindtotaal	-6.584	-6.034	-6.034	-6.034

Economie

Voor dit programma zijn geen aanvullende investeringen opgenomen.

Onderwijs, sport, cultuur en recreatie

(x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Incidenteel	-15.319	-8.510	0	-27.858
IHP 2.0 - De Krullevaar (nieuwbouw) - SCH				
De raad heeft op 6 februari 2024 het geactualiseerde Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) vastgesteld. Hierin is onder meer een meerjarenplanning opgesteld voor nieuwbouw en renovaties van de schoolgebouwen in Krimpenerwaard. De raad heeft tegelijkertijd met de vaststelling van het IHP besloten om de financiële gevolgen van deze meerjarenplanning vanaf kadernota 2025 te verwerken in de P&C-documenten. Jaarlijks wordt een actuele inschatting gemaakt van het benodigde investeringsbudget en de periode waarin realisatie plaatsvindt. Dat is voor nu het uitgangspunt om	-3.762	0	0	0

(x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
financieel te verwerken. In de praktijk van de uitvoering van projecten zal blijken of hier afwijkingen ontstaan (vertraging / versnelling).				
IHP 2.0 - De Vlieger (nieuwbouw) - SCH				
De raad heeft op 6 februari 2024 het geactualiseerde Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) vastgesteld. Hierin is onder meer een meerjarenplanning opgesteld voor nieuwbouw en renovaties van de schoolgebouwen in Krimpenerwaard. De raad heeft tegelijkertijd met de vaststelling van het IHP besloten om de financiële gevolgen van deze meerjarenplanning vanaf kadernota 2025 te verwerken in de P&C-documenten. Jaarlijks wordt een actuele inschatting gemaakt van het benodigde investeringsbudget en de periode waarin realisatie plaatsvindt. Dat is voor nu het uitgangspunt om financieel te verwerken. In de praktijk van de uitvoering van projecten zal blijken of hier afwijkingen ontstaan (vertraging / versnelling).	0	0	0	-5.922
IHP 2.0 - De Rank (nieuwbouw) - SCH				
De raad heeft op 6 februari 2024 het geactualiseerde Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) vastgesteld. Hierin is onder meer een meerjarenplanning opgesteld voor nieuwbouw en renovaties van de schoolgebouwen in Krimpenerwaard. De raad heeft tegelijkertijd met de vaststelling van het IHP besloten om de financiële gevolgen van deze meerjarenplanning vanaf kadernota 2025 te verwerken in de P&C-documenten. Jaarlijks wordt een actuele inschatting gemaakt van het benodigde investeringsbudget en de periode waarin realisatie plaatsvindt. Dat is voor nu het uitgangspunt om financieel te verwerken. In de praktijk van de uitvoering van projecten zal blijken of hier afwijkingen ontstaan (vertraging / versnelling).	0	0	0	-8.593
IHP 2.0 - Emmaschool (nieuwbouw) - SCH				
De raad heeft op 6 februari 2024 het geactualiseerde Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) vastgesteld. Hierin is onder meer een meerjarenplanning opgesteld voor nieuwbouw en renovaties van de schoolgebouwen in Krimpenerwaard. De raad heeft tegelijkertijd met de vaststelling van het IHP besloten om de financiële gevolgen van deze meerjarenplanning vanaf kadernota 2025 te verwerken in de P&C-documenten. Jaarlijks wordt een actuele inschatting gemaakt van het benodigde investeringsbudget en de periode waarin realisatie plaatsvindt. Dat is voor nu het uitgangspunt om financieel te verwerken. In de praktijk van de uitvoering van projecten zal blijken of hier afwijkingen ontstaan (vertraging / versnelling).	-4.728	0	0	0
IHP 2.0 - Gemini college (renovatie) - LKK				
De raad heeft op 6 februari 2024 het geactualiseerde Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) vastgesteld. Hierin is onder meer een meerjarenplanning opgesteld voor nieuwbouw en renovaties van de schoolgebouwen in Krimpenerwaard. De raad heeft tegelijkertijd met de vaststelling van het IHP besloten om de financiële gevolgen van deze meerjarenplanning vanaf kadernota 2025 te verwerken in de P&C-documenten. Jaarlijks wordt een actuele inschatting gemaakt van het benodigde investeringsbudget en de periode waarin realisatie plaatsvindt. Dat is voor nu het uitgangspunt om financieel te verwerken. In de praktijk van de uitvoering van projecten zal blijken of hier afwijkingen ontstaan (vertraging / versnelling).	0	-8.510	0	0
IHP 2.0 - Polsstok (renovatie) - BKW				
De raad heeft op 6 februari 2024 het geactualiseerde Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) vastgesteld. Hierin is onder meer een meerjarenplanning opgesteld voor nieuwbouw en renovaties van de schoolgebouwen in Krimpenerwaard. De raad heeft tegelijkertijd met de vaststelling van het IHP besloten om de financiële gevolgen van deze meerjarenplanning vanaf kadernota 2025 te verwerken in de P&C-documenten. Jaarlijks wordt een actuele inschatting gemaakt van het benodigde investeringsbudget en de periode waarin realisatie plaatsvindt. Dat is voor nu het uitgangspunt om financieel te verwerken. In de praktijk van de uitvoering van projecten zal blijken of hier afwijkingen ontstaan (vertraging / versnelling).	0	0	0	0
IHP 2.0 - Schoonhovens college AP (renovatie) - SCH				

(x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
De raad heeft op 6 februari 2024 het geactualiseerde Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) vastgesteld. Hierin is onder meer een meerjarenplanning opgesteld voor nieuwbouw en renovaties van de schoolgebouwen in Krimpenerwaard. De raad heeft tegelijkertijd met de vaststelling van het IHP besloten om de financiële gevolgen van deze meerjarenplanning vanaf kadernota 2025 te verwerken in de P&C-documenten. Jaarlijks wordt een actuele inschatting gemaakt van het benodigde investeringsbudget en de periode waarin realisatie plaatsvindt. Dat is voor nu het uitgangspunt om financieel te verwerken. In de praktijk van de uitvoering van projecten zal blijken of hier afwijkingen ontstaan (vertraging / versnelling).	0	0	0	-13.343
Bijstellen investeringen cf MJOP Sportvelden				
Renovatie sportvelden conform MJOP en geldende KNVB regels voor goedkeuring.	0	0	0	-73
IHP 2.0 - Driestar college (renovatie) - LKK				
De raad heeft op 6 februari 2024 het geactualiseerde Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) vastgesteld. Hierin is onder meer een meerjarenplanning opgesteld voor nieuwbouw en renovaties van de schoolgebouwen in Krimpenerwaard. De raad heeft tegelijkertijd met de vaststelling van het IHP besloten om de financiële gevolgen van deze meerjarenplanning vanaf kadernota 2025 te verwerken in de P&C-documenten. Jaarlijks wordt een actuele inschatting gemaakt van het benodigde investeringsbudget en de periode waarin realisatie plaatsvindt. Dat is voor nu het uitgangspunt om financieel te verwerken. In de praktijk van de uitvoering van projecten zal blijken of hier afwijkingen ontstaan (vertraging / versnelling).	-6.829	0	0	0
IHP 2.0 - Kon. Wilheminaschool (vernieuwbouw) - LKK				
De raad heeft op 6 februari 2024 het geactualiseerde Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) vastgesteld. Hierin is onder meer een meerjarenplanning opgesteld voor nieuwbouw en renovaties van de schoolgebouwen in Krimpenerwaard. De raad heeft tegelijkertijd met de vaststelling van het IHP besloten om de financiële gevolgen van deze meerjarenplanning vanaf kadernota 2025 te verwerken in de P&C-documenten. Jaarlijks wordt een actuele inschatting gemaakt van het benodigde investeringsbudget en de periode waarin realisatie plaatsvindt. Dat is voor nu het uitgangspunt om financieel te verwerken. In de praktijk van de uitvoering van projecten zal blijken of hier afwijkingen ontstaan (vertraging / versnelling).	0	0	0	0
Bijstellen investeringen cf MJOP Sportvelden (dekking reserve Sport)				
Renovatie sportvelden conform MJOP en geldende KNVB regels voor goedkeuring.	0	0	0	73
Eindtotaal	-15.319	-8.510	0	-27.858

Sociaal domein

Voor dit programma zijn geen aanvullende investeringen opgenomen.

Volksgezondheid en milieu

(x € 1.000)	2027	2028	2029	2030
Incidenteel	-6.821	-6.821	-6.821	-6.821
Progr. Riolering & Klimaatadaptatie 2027-2030				
Kosten t.b.v. het (middel-) groot onderhoud riolering. De kosten zijn conform het programma Riolering en klimaatadaptatie. De definitieve financiële consequenties worden verwerkt bij de vaststelling van het IBOR 3 en meegenomen in de begroting 2027.	-6.821	-6.821	-6.821	-6.821
Eindtotaal	-6.821	-6.821	-6.821	-6.821

Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

Voor dit programma zijn geen aanvullende investeringen opgenomen.